Kies bewust voor een carrièreperspectief

Een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar het verband tussen bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief van studenten.

"ik heb echt expres zo breed mogelijk gekozen, omdat ik echt niet wist wat ik wilde. Nu ben ik vier jaar verder en heb ik nog steeds geen idee."

26-01-2015

Bachelorscriptie Algemene Sociale Wetenschappen

Universiteit van Amsterdam

Esther Huffener

Studentnummer: 10247467

Begeleider: Ottilie Kranenburg

Tweede beoordelaar: Dorine Greshof

Samenvatting

Studenten maken meestal geen rationele en bewuste studiekeuzes. Terwijl zij wel steeds meer worden aangemoedigd om dit te doen. In dit onderzoek is gekeken of er een verband bestaat tussen studenten, die bewust een studiekeuze maken en de tevredenheid achteraf met hun studiekeuze. Daarnaast is er onderzocht of er een verband is tussen bewust studiekeuzegedrag en een positief en duidelijk carrièreperspectief.

Allereerst is kwalitatief onderzoek gedaan naar het carrièreperspectief van de huidige generatie studenten. Uit de interviews kwam naar voren dat studenten over het algemeen positief waren over hun gehele carrière maar minder positief waren over het vinden van een eerste baan. Daarnaast bleken sommige studenten een beeld te hebben van hun carrière, maar verder dan de eerste vijf jaar durfden de studenten niet te kijken. Echter sommige studenten hadden nog helemaal geen idee wat voor werk ze zouden gaan doen na hun studie. Naar aanleiding van dit kwalitatieve onderzoek is carrièreperspectief opgedeeld in drie factoren, optimisme over de eerste baan, optimisme over de gehele carrière en een duidelijk beeld van hun carrière. Vervolgens is er een online enquête verspreid die door 104 studenten compleet is ingevuld. Hieruit kwam naar voren dat er een positief verband bestaat tussen het bewust studiekeuzegedrag en tevredenheid met de studiekeuze. Daarnaast bleken studenten die bewuster hun studiekeuze maken, zowel positiever te zijn over het vinden van een eerste baan als over hun gehele carrière. Uit eerder gedaan onderzoek blijkt dat zij ook succesvoller zijn in hun carrière. Daarnaast hebben studenten die bewuster hun studiekeuze hebben gemaakt ook een duidelijker beeld van hun carrière. Hierdoor zouden zij ook gemotiveerder zijn tijdens hun studie.

Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat studenten meer gestimuleerd moeten worden om bewust hun studiekeuzes te maken.

Samenvatting **1**

1 Inleiding **4**

2 Theoretisch kader **5**

2.1 Keuzegedrag 5

2.1.1 maximizers en satisficers 5

2.1.2 bewust en onbewust kiezen 6

2.1.3 rationeel en intuïtief kiezen 8

2.1.4 interne en externe locus of control 9

2.2 Carrièreperspectief van studenten 11

2.2.1 Carrièreverwachting en ambitie 11

2.2.2 concrete carrièredoelen en optimisme 12

2.2.3 Future Time Perspective 12

2.3 Bewust keuzegedrag en carrièreperspectief 12

3 Probleemstelling **13**

3.1 Vraagstelling 14

3.2 Hypothesen 16

3.3 Interdisciplinariteit 18

3.4 Maatschappelijke relevantie 19

3.5 Wetenschappelijke relevantie 20

4 Methode **21**

4.1 Onderzoeksstrategie en –design 21

4.2 Onderzoeksinstrument 22

4.3 Operationalisering 22

4.4 Populatie en Sampling 24

4.5 Methode van data-analyse 24

4.6 Ethische kwesties 24

5 Resultaten **25**

5.1 beschrijving data 25

5.2 datapreparatie 25

5.2.1 bewust studiekeuzegedrag 25
5.2.2 Carrièreperspectief 28
5.2.3 Tevredenheid met studiekeuze 28
5.3 Aannames 28
5.3.1 Correlatie 29
5.3.2 Regressie 29
5.4 Data-analyse 29
5.4.1 Deelvraag 1 29
5.4.1.1 Het beeld 30
5.4.1.2 Lange en korte termijn perspectief 31
5.4.2 Deelvraag 2 31
5.4.3 Deelvraag 3 33
5.4.4 Deelvraag 4 34
5.4.5 Deelvraag 5 35
5.4.6 Hoofdvraag 36
5.5 Verbanden model 38

6 Conclusie 38
6.1.1 Carrièreperspectief 39
6.1.2 Bewust studiekeuzegedrag 39
6.1.3 Tevredenheid over gekozen studie 40
6.1.4 Bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief 41
6.2 Discussie 42
6.3 Reflectie 43

7 Literatuurlijst 45

8 Bijlagen 50
8.1 Kwalitatieve interviewvragen carrièreperspectief 50
8.2 Operationaliseringstabellen 51
8.3 Kwantitatieve vragenlijst 53
8.3 Aannames testen 64

1. Inleiding

Studenten moeten keuzes maken om hun carrière vorm te geven (Abelson, 1971). Een bachelor keuze maakt hier een belangrijk deel vanuit. Uit een onderzoek van de Open Universiteit Nederland (2008) bleek 51 procent van de bachelor studenten het keuzeaanbod van studies veel te groot te vinden. De voormalig president van het Koninklijk Nederlands Academie van Wetenschappen ondersteunde dit door te zeggen dat het: “Het aanbod aan bachelors en masters in het Nederlandse hoger onderwijs lijkt steeds meer op de menukaart van een slechte chinees” (van Oostrom, 2006, p.7) Momenteel zijn er 423 universitaire bachelor opleidingen (studiekeuze123, z.d.). Deze grote hoeveelheid aan keuzes kan negatieve gevolgen hebben, maar wie maken desondanks toch de beste keuzes en hoe doen zij dat? Studenten willen tevreden zijn met hun gekozen studie en optimistisch zijn over hun toekomstige carrière. Universiteiten bieden informatiebrochures aan, faciliteren opendagen en meeloopdagen en zetten specifieke informatie op de website omtrent de kenmerken van de opleiding, maar ook informatie over het toekomstperspectief en de kansen op de arbeidsmarkt. Het doel lijkt jongeren een zo bewust en rationeel mogelijke keuze te laten maken. Universiteiten lijken hiermee in te spelen op de interne en externe onzekerheid van jongeren. De interne onzekerheid komt voort uit het feit dat jongeren niet weten waar hun interesses liggen en welk werk bij ze past. De externe onzekerheid komt voort uit de vraag of er werkgelegenheid is in een bepaalde bedrijfstak en of er in de toekomst vraag naar is (Abelson, 1971). Mensen die op jonge leeftijd een duidelijk carrièrebeeld hebben maken succesvollere carrièrekeuzes (Gemeiis & Verschueren, 2007). In dit onderzoek wordt gekeken hoe bewust studiekeuzes worden gemaakt en hoe dit verband houdt met het carrièreperspectief van studenten.

Universiteiten en studenten profiteren van het maken van de juiste studiekeuze. Dit onderzoek geeft inzicht worden gegeven wanneer een juiste keuze wordt gemaakt. Daarnaast is er nog geen eerder onderzoek bekend dat het verband onderzoekt tussen bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief, dit maakt het onderzoek wetenschappelijk relevant.

Allereerst wordt de theoretische achtergrond van het onderzoek geschetst. Vervolgens wordt de probleem- en de vraagstelling toegelicht. Vervolgens komt de methode aanbod. Tot slot worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd en wordt er een conclusie getrokken.

2. Theoretisch Kader

2.1 Keuzegedrag

Hoe keuzes gemaakt worden, is voornamelijk onderzocht bij consumenten (Iyengar & Lepper, 2000; Botti & Hsee, 2010). Mensen willen graag keuzevrijheid en het liefst willen zij kiezen uit een zo groot mogelijk aantal opties (Botti & Hsee, 2010; Tiemeijer, Thomas, & Prast, et al., 2009; Schwartz et al., 2002). Toch heeft een groot aanbod van keuzes negatieve gevolgen. Allereerst wordt het keuzeproces moeilijker. Hierdoor wordt het cognitieve en emotionele welbevinden van mensen die moeten kiezen verminderd (Botti & Hsee, 2010). Ten tweede leiden veel keuzeopties tot een mindere prestatie. In een onderzoek van Iyengar en Lepper (2000) bleek dat als studenten bij het schrijven van een essay uit zes onderwerpen konden kiezen ze een beter essay schreven dan studenten die uit dertig onderwerpen konden kiezen. Ten derde heeft een te groot aanbod van keuzemogelijkheden tot gevolg dat mensen onzekerder zijn over hun beslissing (Botti & Hsee, 2010), minder tevreden zijn met hun keuze en een grotere kans hebben op spijt, dit komt doordat de mogelijkheid bestaat dat zij een betere keuzeoptie hebben laten schieten voor de gekozen optie (Gourville & Soman, 2005). Hoewel deze onderzoeken niet hebben gekeken naar het kiezen uit verschillende studieopties lijkt het aannemelijk dat dit ook geldt voor keuzes op dit gebied. De overdaad aan keuzes lijkt echter enkel schade aan te richten, maar dit geld niet voor iedereen.

2.1.1 Maximizers en satisficers

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen maximizers en satisficers als het gaat om het maken van keuzes. Maximizers willen de maximale keuze die leidt tot de maximale uitkomst. Satisficers zijn tevreden met elke keuze die goed genoeg is (Tiemeijer et al., 2009). Satisficers hebben profijt van een groot aantal opties, omdat hoe meer keuzeopties er zijn hoe groter de kans is dat er een optie tussen zit die voldoet aan de standaard van de satisficer (Schwarz, 2004). Maximizers hebben veel grotere problemen met het kiezen uit een overdaad aan keuzes. Maximizers willen alle mogelijke keuzes en informatie kennen. Als dit niet mogelijk is slaat de twijfel toe omdat zij een betere keuze hadden kunnen maken. Dit heeft tot gevolg dat maximizers minder tevreden zijn met hun leven, minder blij zijn, minder optimistisch zijn, minder eigenwaarde hebben, sneller spijt van hun keuze hebben en sneller depressief worden dan satisficers (Schwartz et al., 2002).

Iyengar, Wells en Schwartz (2006) deden onderzoek naar het verschil tussen maximizers en satisficers bij het zoeken naar- en het hebben van een eerste baan. Uit dit onderzoek blijkt dat bij de zoektocht naar een baan maximizers aandacht hebben voor een groter aantal opties, zowel realistische opties als onrealistische opties, zoals het fantaseren over een baan die niet binnen bereik ligt, dan satisficers. Daarnaast gebruikten maximizers veel meer externe bronnen bij de zoektocht naar een baan. Dit had tot gevolg dat het salaris van de eerste baan van maximizers 20% hoger lag dan die van satisficers. Echter bleek dat maximizers veel ontevredener waren over hun baan. Iyengar et al. (2006) gaven als mogelijke verklaring voor dit resultaat, dat maximizers het belangrijk vinden om goed te presteren en het voelt als falen als zij hun eigen verwachtingen niet waarmaken. Daarnaast vonden zij op topuniversiteiten significant meer maximizers dan op andere universiteiten, maximizers hadden in het verleden dus al succes gekend. Als het om studiekeuze gaat maken maximizers waarschijnlijk andere keuzes dan satisficers. Daarnaast zouden zij ontevredener zijn met hun keuze. Maximizers maken rationelere keuzes. Zij gebruiken zoveel mogelijk informatie om de uitkomst te maximaliseren (Simon, 1956).

Maximizers zijn daarnaast vaak perfectionistisch. Al hoewel volgens Schwartz (2004) er een belangrijk verschil is tussen perfectionisten en maximizers. Perfectionisten hebben hoge standaarden voor zichzelf die ze niet verwachten te halen. Terwijl maximizers een hoge standaard hebben die ze wel verwachten te halen. Dit zou kunnen betekenen dat maximizers een hoge verwachting hebben over hun toekomstige carrière. Als het gaat om bewust studiekeuzegedrag zou verwacht kunnen worden dat maximizers een bewustere studiekeuze maken, maar tijdens hun studie ontevredener zijn over hun gemaakte keuze.

2.1.2 Bewust en onbewust kiezen

Rationele carrière keuzes worden gezien als de beste keuze (Greenbank, 2014, Hodkinson, 1998). Kahneman (2011) maakt onderscheid tussen twee systemen als het gaat om denken. Systeem 1 is het onbewuste denken, bij het maken van keuzes spelen instinct en intuïtie een belangrijke rol. Systeem 2 is het langzamere denken, er wordt bewust en gecontroleerd nagedacht. Systeem 2 wordt ingezet als de keuze te moeilijk is om enkel uit intuïtie te handelen. Systeem 2 is volgens Kahneman (2011) superieur boven systeem 1, omdat in systeem 1 veel fouten zitten en systeem 2 beter in staat is om problemen en situaties te overzien. Een veel voorkomende redenatiefout is de WYSIATI fout (what you see is all there is). Deze redenatiefout komt veel voor bij het nemen van beslissingen op basis van systeem 1.

Er wordt een conclusie verondersteld terwijl er geen bewijs voor is. Dit is onderzocht door mensen een hypothese voor te leggen waarbij enkel één kant van het verhaal werd belicht. Mensen konden hierdoor snel oordelen en waren vaak ook meer overtuigd van hun oordeel dan mensen die beide kanten van het verhaal hadden gekregen (Kahneman, 2011). In het licht van het maken van een studiekeuze zou dit een rol kunnen spelen. Als bij een opendag van de universiteit enkel de positieve punten van een studie worden verteld, dan is dit voor de keuzemaker het enige wat er is. De negatieve kanten van een studie worden niet meegenomen bij de keuze, waardoor het intuïtief makkelijk is om te kiezen. Achteraf blijkt dit dan misschien niet de juiste keuze omdat er ook mindere kanten aan de studie blijken te zitten.

Rationeel denken is het bewust analyseren van een keuze en niet-rationeel is intuïtief keuzes maken. Echter zijn mensen niet in staat om volledig rationele keuzes te maken. Dit komt doordat het voor individuen onmogelijk is om alle mogelijke informatie te verzamelen en te verwerken bij het maken van keuzes (Simon, 1987). Bij rationeel denken wordt systeem 2 gebruikt en niet-rationeel denken wordt gekoppeld aan systeem 1. Het proces van het maken van carrièrekeuzes is complex. Het aanbieden van meer informatie helpt studenten niet om betere beslissingen te nemen. De carrièrekeuze van studenten hangt namelijk in grote mate af van invloeden van de omgeving (Hodkinson, 1998). Volgens Kahneman (2011) wordt systeem 2 dan ook altijd aangevuld met systeem 1, omdat het niet mogelijk is om toegang te hebben tot alle informatie bij het maken van een keuze. Waar de informatie ontoereikend is wordt zelfs bij een rationele keuze gebruik gemaakt van systeem 1.

Volgens Dijksterhuis (2007) zijn er drie manieren van kiezen. De eerste manier is de snelle keuze waarbij er nauwelijks wordt nagedacht. De tweede is de onbewuste manier waarbij de informatie wordt opgenomen, vervolgens worden de gedachten verzet naar iets anders en als een bepaalde keuze na een tijd nog goed voelt, wordt de keuze gemaakt. De derde is het bewuste kiezen, hierbij wordt eveneens informatie opgenomen, deze informatie wordt vervolgens geanalyseerd en de voor- en nadelen worden tegen elkaar afgewogen. Bij de eerste twee manieren van kiezen wordt voornamelijk systeem 1 gebruikt, de keuze wordt intuïtief en zonder er goed over na te denken gemaakt. Bij de derde manier van kiezen wordt systeem 2 gebruikt. Er wordt lang en bewust over een bepaalde keuze en zijn mogelijke consequenties nagedacht. Uit onderzoek blijkt dat bij het kiezen uit complexe producten, waar veel informatie voor handen is, het onbewuste kiezen leidt tot een grotere tevredenheid achteraf dan het bewuste kiezen en het snelle kiezen (Dijksterhuis, Bos, Nordgren & Van

Baaren, 2006). Mogelijke verklaring is dat mensen het moeilijk vinden te bepalen wat ze het belangrijkste vinden, dit wordt het weegprobleem genoemd. Hierdoor leidt het bewust afwegen van mogelijke keuzes niet tot de beste beslissing (Dijksterhuis, 2007).

Als het gaat om studiekeuzes zou verwacht worden dat mensen die bewust hun studiekeuze maken, de voor- en nadelen van verschillende keuzeopties tegen elkaar afwegen en dus voornamelijk systeem 2 gebruiken, achteraf ontevredener zijn met hun studie dan studenten die meer op hun gevoel vertrouwen bij het kiezen van een studie. Dit komt overeen met de theorie over maximizers die bewustere keuzes maken, maar achteraf vaak ontevredener zijn met hun gemaakte keuzes dan satisficers (Schwartz et al., 2002; Schwarz, 2004). Echter zijn sommige keuzes, volgens Kahneman (2011), zoals mogelijk een studiekeuze te ingewikkeld om enkel op systeem 1 af te gaan, omdat er op de langere termijn ook consequenties aan een studiekeuze verbonden zijn. Het zou kunnen dat studenten die systeem 2 gebruiken en dus bewuster een studiekeuze maken een beter idee hebben van de uitkomsten van hun studiekeuze en minder vaak een WYSIATI fout maken waardoor zij achteraf meer tevreden zijn met hun studie en met hun carrièreperspectief.

2.1.3 Rationele of irrationele gronden

Studenten maken vaak irrationele keuzes als het gaat om carrièrebeslissingen (Greenbank, 2014). Rationele keuzetheorieën worden, als het gaat om studiekeuze, vaak bekritiseerd omdat veel jongeren een opleiding kiezen met weinig arbeidsperspectief (Rochat & Demeulemeester, 2001). Meestal worden deze keuzes gemaakt op basis van informatie en ideeën die zij via informele informatiekanalen verkrijgen (Greenbank,2014). Zij maken keuzes op basis van een gevoel welke carrière het beste bij hen past. Studenten denken beperkt na over hun toekomst na de universiteit (Greenbank, 2014). Dit komt doordat zij niet goed weten wat ze later willen doen. Studenten hebben de neiging vooral georiënteerd te zijn op het heden en niet op de toekomst, hebben een hoge mate van een externe locus of control, te veel vertrouwen in de effectiviteit van informele informatiekanalen en hun intuïtie bij het nemen van beslissingen (Greenbank, 2014).

Daarnaast houden studenten niet enkel rekening met de economische uitkomsten op lange termijn bij het maken van een studiekeuze, maar ook met de kansen op succes op de kortere termijn. Jongeren met een lagere sociaaleconomische achtergrond kijken eerder naar de risico’s bij het kiezen van een studie. Zij zijn hierdoor geneigd minder risicovolle studies te

kiezen, die bijvoorbeeld gemakkelijker of korter zijn, maar ook vaak minder winstgevend op de lange termijn (Rochat & Demeulemeester, 2001). Dit komt eveneens naar voren in het onderzoek van Rodd, Reiss en Mujtaba (2014). In dit onderzoek werd door middel van een survey en kwalitatieve interviews gekeken waarom studenten die goede cijfers haalden voor de exacte vakken geen exacte opleiding kozen op de universiteit. Een reden die werd genoemd in de kwalitatieve interviews was een verdediging en een angst om niet goed genoeg te zijn in wiskunde. Deze reden werd ondersteund door kwantitatief onderzoek. Jongeren die dachten niet goed genoeg te zijn hadden een lager zelfbeeld en dit had een significante relatie met de participatie in een exacte studie. Deze angst was niet rationeel, maar bleek veroorzaakt te worden door de omgeving, zonder dat de studenten hier zelf bewust van waren. De onderzoekers borduren voort op het concept habitus van Bourdieu (1990). Mensen zijn sociale wezens en hierdoor afhankelijk van elkaar. De habitus wordt beïnvloed door de omgeving. Hierdoor zijn mensen niet in staat om als een rationele actor te handelen en hun doelen te maximaliseren (Rodd et al., 2014).

Het lijkt voor studenten bijna onmogelijk om een rationele studiekeuze te maken. Echter bestaat er een onderscheid tussen studenten die hun keuzes meer op rationelere gronden of irrationele gronden baseren (Rochat & Demeulemeester, 2001). Bij een overdaad aan keuze waarbij veel informatie voorhanden is, zoals bij een studiekeuze, zou een bewuste en rationele keuze meer problemen opleveren dan als er intuïtief en onbewust wordt gekozen (Gerenda & Tonetto, z.d.). Echter is het van belang mee te nemen dat de meeste mensen graag veel keuze opties willen (Botti & Hsee, 2010; Tiemeijer et al., 2009; Schwartz et al., 2002) en het liefst een reden willen geven voor een bepaalde keuze om het voor zichzelf te verantwoorden (Dijksterhuis, 2007). Daarnaast kunnen satisficers beter omgaan met een groot aantal keuze opties dan maximizers (Schwarz, 2004) Het is dus onduidelijk wie de beste keuzes maken. Zijn dat de satisficers, de studenten die intuïtief kiezen of zij het de studenten die op rationele gronden een keuze maken?

2.1.4 Interne en externe locus of control

Studenten hebben volgens Greenbank (2014) een hoge mate van externe locus of control. Dit houdt in dat mensen verwachten dat de factoren die hun leven bepalen niet voortkomen uit hun eigen gedrag of persoonlijke eigenschappen, maar worden veroorzaakt door geluk, toeval en hun omgeving. Mensen met een interne locus of control hebben het idee zelf invloed uit te oefenen op hun leven (Rotter, 1966).

Uit onderzoek van Coleman en DeLeire (2003) blijkt dat jongeren met een hogere externe locus of control geen verband zien tussen hun succes op de arbeidsmarkt en het investeren in hun studie. Terwijl jongeren met een interne locus of control een sterk verband zien tussen hun huidige investering in onderwijs en hun latere mogelijkheden. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de mate van locus of control op studieprogrammakeuze. Hieruit blijkt dat studenten met een hogere interne locus of control meer kennis hebben en bewustere keuzes maken. Als het gaat om het kiezen van een studieprogramma gebruiken zij meer informatiebronnen en zoeken actiever naar informatie dan studenten met een externe locus of control. Dit komt overeen met maximizers die bij een keuze eveneens alle informatie willen kennen. Uit een onderzoek van Lewer, Gerlich en Gretz (2009) bleek dat een interne locus of control mede bijdroeg aan de mate dat iemand een maximizer was. Echter was dit effect klein. Andere factoren zoals geslacht, leeftijd en tevredenheid met het leven bleken ook een rol te spelen in de mate dat iemand een maximizer of satisficer is. Daarnaast bleken studenten met een externe locus of control hun keuze op meer irrelevante redenen te baseren. Voorbeelden hiervan zijn dat vrienden dezelfde keuze maakten, zij beïnvloed werden door druk van ouders of andere familieleden en de universiteit die de studie aanbood dichterbij was. Terwijl studenten met een interne locus of control hun keuze meer baseerden op relevante redenen zoals interesse, mogelijkheid tot zelfontplooiing en carrièreperspectief (Boone, Van Olffen, & Roijakkers, 2004). Verwacht wordt dat studenten met een interne locus of control rationelere studiekeuzes maken dan studenten met een externe locus of control.

Mensen met een interne locus of control ervaren vrijheid in het maken van een keuze anders dan mensen met een externe locus of control (Verme, 2009). Mensen met een interne locus of control zouden achteraf meer tevreden zijn met een taak als zij zelf de keuze hebben gemaakt deze taak uit te voeren. Terwijl mensen met een externe locus of control meer tevreden zijn met hun taak als zij deze taak gekregen hebben en dus niet zelf de keuze hebben gemaakt. Dit wordt veroorzaakt doordat mensen met een interne locus of control door de keuzevrijheid meer het idee hebben zelf controle te hebben over de situatie. Een studiekeuze is een vrije keus. Verwacht wordt dat studenten met een interne locus of control tevredener zijn met hun studiekeuze (Harrison, Lewis & Straka, 1984). Maximizer zijn vaak ontevredener met hun leven en keuzes (Lewer et al., 2009; Schwartz et al., 2002). Dus ondanks dat een interne locus of control een rol speelt bij de mate van maximizer zijn (Lewer et al., 2009), is de

tevredenheid achteraf met een bepaalde keuze verschillend.

De locus of control van studenten zou mede de mate van een bewuste studiekeuze bepalen en de tevredenheid van de studie. Maar wat betekent een bewuste studiekeuze voor het carrièreperspectief van studenten?

2.2 Carrièreperspectief van studenten

In dit onderzoek wordt het carrièreperspectief van studenten onderzocht. De huidige generatie studenten behoren voornamelijk tot de zogenoemde millenniumgeneratie. Deze generatie is geboren tussen 1980 en 2000. Het is een generatie met hoge verwachtingen van hun eigen carrière (Ng, Schweitzer & Lyons, 2010). De millenniumgeneratie, vaak aangeduid als generatie Y, wil het liefst excelleren in werk en zo snel mogelijk promotie maken. (Ng et al., 2010; De Hauw & De Vos, 2010). Kenmerken die aan deze generatie worden toegedicht zijn onder andere te veel zelfvertrouwen in eigen kunnen, enthousiast en optimistisch (Hills, Ryan, Smith & Warren-Forward, 2012). Verwacht zou worden dat de huidige generatie een positief beeld heeft van zijn toekomstige carrière. Carrièreperspectief is het toekomstperspectief gericht op carrière (Peetsma, 2000). Toekomstperspectief is een moeilijk definieerbaar begrip. In de Dikke van Dale (z.d.) wordt het gedefinieerd als ‘Vooruitzicht of geheel van vooruitzichten voor de toekomst’.

2.2.1 Carrièreverwachting en ambitie

In de literatuur worden de concepten carrièreverwachting en de carrièreambitie vaak onder één noemer geschaard (Abrahamsen & Drange, 2014). Terwijl dit twee verschillende begrippen zijn, die in sommige gevallen ver uit elkaar kunnen liggen (Abrahamsen & Drange, 2014; Metz, Fouad & Ihle-Helledy, 2009). Carrièreambitie of aspiratie kan gezien worden als de werkvoorkeuren en mogelijkheden onder ideale omstandigheden (Metz et al., 2009). Terwijl het bij carrièreverwachting gaat om de realistisch doelen die het individu denkt te kunnen bereiken (Johnson, 1995). Een ambitie reflecteert een wens, terwijl een verwachting een reëler beeld geeft. Een carrièreverwachting speelt een grotere rol bij het maken van carrièrekeuzes. Carrièreaspiraties zijn informatief, maar blijken volgens Johnson (1995) minder van invloed te zijn op de toekomstige carrière. Daarom wordt er in dit onderzoek voornamelijk naar de verwachting van de toekomstige carrière van studenten gekeken.

2.2.2 concrete carrièredoelen en optimisme

De huidige generatie studenten zou hoge verwachtingen hebben van hun carrière. Zij zien mogelijkheid tot promotie als het belangrijkste kenmerk van een toekomstige baan, gevolgd door goede leidinggevenden en collega's. Inkomen wordt veel lager gewaardeerd door deze generatie ten opzichte van de eerder genoemde kenmerken (Ng et al., 2010). Naast deze concrete verwachtingen van het carrièreperspectief, kan carrièreperspectief ook in termen van optimisme worden uitgedrukt. Het optimisme van het carrièreperspectief is de interpretatie die iemand maakt van zijn mogelijkheden op de arbeidsmarkt (De Hauw & De Vos, 2010).

2.2.3 Future time perspective

Future time perspective (FTP) wordt gedefinieerd als een mentale representatie van de toekomst (Walker & Tracey, 2012, Husman & Shell, 2008). FTP geeft dus de mate van toekomstgerichtheid aan en beïnvloedt het studiegedrag. Studenten die een beperkte of een negatieve kijk op de toekomst hebben, zien het nut en belang niet van een bepaalde taak. Dit heeft tot gevolg dat zij minder gemotiveerd zijn (Husman & Lens, 1999). Daarnaast zorgt toekomstgerichtheid ervoor dat jongeren beter kunnen plannen in hun studie en meer gefocust zijn op de taak die ze moeten uitvoeren (De Bilde, Vansteenkiste & Lens, 2011). Toekomstgerichtheid heeft een grotere invloed op studiegedrag dan de mate waarin iemand zijn studie leuk vindt en hoe iemand om gaat met moeilijkheden (De Bilde et al., 2011).

Uit onderzoek blijkt dat een *future time perspective* van invloed is op de motivatie en het studiegedrag van studenten (De Bilde et al., 2011; Husman & Lens, 1999).
Mensen met een beperkte FTP, zonder lange termijndoelen, zijn impulsief en vinden het moeilijker een keuze te maken (Husman & Lens, 1999). In dit onderzoek wordt gekeken of studenten een beeld hebben van hun toekomstige carrière en wat het verband is met bewust studiekeuzegedrag.

2.3 Bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief

Bewust studiekeuzegedrag van studenten en het verband met carrièreperspectief is nog niet eerder onderzocht. Wel blijkt uit onderzoek dat iemand die gefocust is op de toekomst beter voorbereid is op het maken van carrièrebeslissingen (Super, 1980). Uit het onderzoek van Walker en Tracey (2012) bleek tevens dat studenten die aandacht hadden voor de connectie tussen huidige activiteiten en toekomstige doelen meer vertrouwen hadden in het kunnen maken van carrière beslissingen.

Het maken van een studiekeuze is complex. Veel factoren spelen een rol. Het ene type keuzemaker maakt bewust zijn keuzes en de andere maakt deze keuze meer op gevoel. Interessant is om te kijken welke soort keuze leidt tot de meeste tevredenheid en het beste carrièreperspectief tijdens de studie, dus nadat een bepaalde studiekeuze is gemaakt. De consequenties van een studiekeuze lijken groot, omdat het gedeeltelijk iemand zijn carrière bepaalt, waardoor het misschien op de lange termijn beter is om een bewuste studiekeuze te maken op systeem 2.

In dit onderzoek wordt carrièreperspectief als de verwachte carrière gezien. Het gaat erom hoe studenten hun realistisch carrière kansen zien. Omdat een realistisch beeld een grotere rol speelt bij daadwerkelijke carrièrebeslissingen, terwijl een aspiratie voor een bepaalde carrière een kleinere rol speelt (Johnson, 1995; Abrahamsen & Drange, 2014) .

3. Probleemstelling

Mensen houden van keuzevrijheid (Botti & Hsee, 2010; Tiemeijer et al., 2009; Schwartz et al., 2002) en bij het maken van keuzes wat betreft studie bestaan talloze opties. Een grote hoeveelheid mogelijkheden kan negatieve gevolgen hebben, zoals een grotere ontevredenheid, spijt en mindere prestaties (Botti & Hsee, 2010; Iyengar & Lepper, 2000; Gourville & Soman, 2005). Echter bestaan er verschillen tussen mensen. Satisficers zijn tevreden met elke keuze die zij goed genoeg vinden. Terwijl maximizers alleen de beste keuze willen maken (Schwartz et al., 2002). Uit onderzoek naar het kiezen van een eerste baan bleken maximizers wel een betere baan te hebben, maar ook ontevredener te zijn met hun werk dan satisficers (Iyengar et al., 2006). Als dit voor studiekeuze ook op gaat zou verwacht worden dat maximizers een rationelere keuze maken gebaseerd op lange termijn perspectief en formele informatiekanalen, een bewuster keuzeproces doorlopen en hogere interne locus of control hebben, maar ook ontevredener zijn met hun uiteindelijke keuze. Maar een studiekeuze is misschien te complex om onbewust te maken en vraagt, door de lange termijn gevolgen, om een keuze door middel van het langzame denken op systeem 2 (Kahneman, 2011).

De huidige generatie studenten heeft hoge verwachtingen van hun eigen carrière (Ng et al.,

2010). Maar hebben zij ook vertrouwen om deze verwachtingen waar te maken? Carrièreperspectief is een onderwerp dat nauwelijks onderzocht is. Toekomstgerichtheid is echter al wel eerder onderzocht. Studenten die een duidelijk beeld hebben van hun toekomstige carrière, maken misschien ook wel bewustere studiekeuzes. Uit eerder gedaan onderzoek is gebleken dat een grote focus op de toekomst een positieve bijdrage levert aan het studiegedrag (Husman & Lens, 1999; De Bilde et al., 2011). Echter is er nog niet onderzocht of er een verband is tussen studiekeuzegedrag en carrièreperspectief. Het doel van dit onderzoek is een conceptueel kader te vormen voor het carrièreperspectief van studenten en de vraag te beantwoorden of dit perspectief verband houdt met bewust studiekeuzegedrag?

3.1 vraagstelling

De hoofdvraag van dit onderzoek, die voorkomt uit de probleemstelling is als volgt:
Houdt bewust studiekeuzegedrag verband met het carrièreperspectief van studenten?

Deelvragen:
Deelvraag 1: Wat betekent carrièreperspectief voor de huidige generatie studenten?
Allereerst is het belangrijk een beeld te krijgen van het carrièreperspectief van studenten. Carrièreperspectief is meer dan alleen de mate van toekomstgerichtheid, zoals in de meeste eerdere onderzoeken is onderzocht. Het doel van deze deelvraag is om erachter te komen hoe studenten hun carrièreperspectief zien. Denken zij in concrete doelen zoals het willen behalen van bepaald salaris of werkomstandigheden of hebben zij enkel een positief of juist negatief gevoel over hun toekomstige carrière. Daarnaast bestaat de vraag of het perspectief duidelijk of onduidelijk is en hoeveel waarde hieraan wordt gehecht. Aan de hand van deze vraag kan vervolgens het carrièreperspectief van studenten in een kwantitatieve schaal worden omgezet.

Deelvraag 2: Welke factoren van carrièreperspectief houden verband met elkaar?
Naar aanleiding van de kwalitatieve deelvraag, wordt gekeken welke verschillende factoren van carrièreperspectief in verband met elkaar staan. Hebben studenten met een optimistisch beeld over hun toekomstige carrière ook een duidelijker beeld?

Deelvraag 3:Welke factoren van bewust studiekeuzegedrag houden verband met elkaar?
Bewust studiekeuzegedrag bestaat allereerst uit het keuzeproces hoe bewust er over de keuze wordt nagedacht. Ten tweede wat voor type keuzemaker is iemand, een maximizer of satisficer en of iemand een interne of externe locus of control heeft. Vervolgens is de vraag of

de keuze wordt gebaseerd op rationele of irrationele gronden. Tot slot wordt er gekeken hoeveel verschillende officiële informatiekanalen worden gebruikt bij het maken van een studiekeuze. Het doel van deze vraag is om de factoren van bewust studiekeuzegedrag te clusteren.

Model 1 schetst de verwachte verbanden tussen bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief. De volgende 2 deelvragen gaan elk in op een verband van dit model.

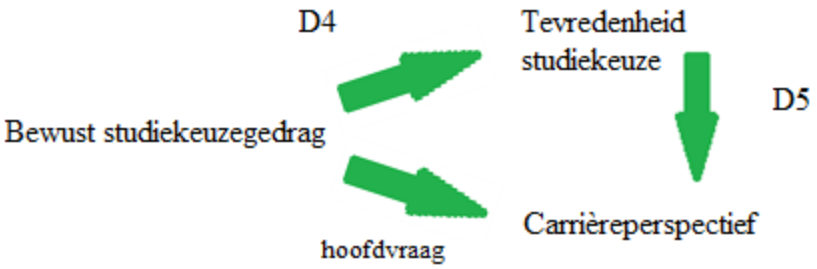

model 1

Deelvraag 4: Houdt een bewustere studiekeuze verband met de tevredenheid achteraf over de gemaakte keuze?

Maximizers zouden rationeler kiezen en ontevredener zijn met hun gemaakte keuze achteraf (Iyengar et al., 2006). Daarnaast zou een bewust keuzeproces ook tot mindere tevredenheid leiden (Dijksterhuis et al., 2006). Echter kan er ook verwacht worden dat studenten die bij het maken van een keuze beter weten wat hun studie inhoudt. Een studie kiezen die voldoet aan wat zij zoeken in een studie. Volgens Kahneman (2011) zouden ingewikkelde beslissingen beter met systeem 2 kunnen worden genomen, omdat in systeem 1 veel fouten zitten. Daarnaast zouden mensen met een interne locus of control hun keuze bewust maken en achteraf ook tevreden zijn met een taak als zij keuzevrijheid hebben (Harrison et al., 1984). Het doel van deze vraag is om een verband te vinden tussen de bewustheid van een keuze en de mate van tevredenheid achteraf met deze keuze.

Deelvraag 5: Houdt de mate van tevredenheid over de gekozen studie verband met carrièreperspectief van studenten?

Volgens Kahneman (2011) zitten in systeem 1 veel fouten. Een keuze wordt gemaakt op basis van de informatie die voor handen is. Hierdoor is Systeem 2 beter in staat om problemen en situaties te overzien. Dit zou kunnen betekenen dat studenten die hun keuze bewuster maken, een duidelijker en positiever beeld hebben van hun carrière, omdat zij beter in staat zijn geweest om bij hun keuze problemen en situaties, zoals een toekomstige carrière,

te overzien. Daarnaast zouden studenten die meer toekomst georiënteerd zijn en dus een duidelijker beeld hebben van hun toekomstige carrière, gemotiveerder zijn tijdens hun studie (Husman & Lens, 1999). Echter is nog niet eerder onderzocht of er een verband is tussen tevredenheid met een studie en het carrièreperspectief. Het doel van deze deelvraag is om te onderzoeken of iemand die tevreden is met zijn studiekeuze een positiever en duidelijker of juist negatiever en onduidelijker carrièreperspectief heeft.

3.2 Hypothesen

Aan de hand van de deelvragen worden hypothesen opgesteld die vervolgens kwantitatief getoetst kunnen worden. In dit onderzoek wordt deelvraag 1 kwalitatief onderzocht. Voor de hoofdvraag en overige deelvragen is er soms gekozen een gerichte hypothese op te stellen en soms gekozen voor een ongerichte hypothese. Dit komt doordat de richting van een bepaald verband niet uit eerder gedaan onderzoek naar voren komt.

Hypothese hoofdvraag:
Toekomstgerichtheid is een voorwaarde voor een carrièreperspectief. Uit onderzoek blijkt dat een hoge mate van toekomstgerichtheid van invloed is op het studiegedrag (Husman & Lens, 1999; De Bilde et al., 2011). Daarnaast blijkt uit onderzoek dat het maken van keuze uit een grote hoeveelheid mogelijk opties negatieve gevolgen kan hebben (Botti & Hsee, 2010; Iyengar & Lepper, 2000; Gourville & Soman, 2005). Tot slot zouden mensen die bewuster en op rationele gronden kiezen ontevredener zijn met hun keuze achteraf. Er zou hierdoor een verband kunnen bestaan tussen het carrièreperspectief en het bewuste studiekeuzegedrag van studenten.
H1: Er bestaat een verband tussen carrièreperspectief van studenten en het studiekeuzegedrag.
H0: Er bestaat geen verband tussen carrièreperspectief van studenten en het studiekeuzegedrag.

Hypothese deelvraag 2:
In deelvraag 1 wordt door middel van een kwalitatieve onderzoeksstrategie geprobeerd het begrip carrièreperspectief te conceptualiseren. De factoren die uit deze kwalitatieve interviews naar voren komen zouden een verband met elkaar kunnen aantonen zodat er een variabele op intervalniveau voor carrièreperspectief kan komen.
H1: Er bestaat een verband tussen de verschillende factoren van carrièreperspectief.

H0: Er bestaat geen verband tussen de verschillende factoren van carrièreperspectief.

Hypothese deelvraag 3:
Satisficers maken gemakkelijker keuzes (Schwartz et al., 2002). Terwijl Maximizers juist veel problemen ondervinden bij het maken van keuzes (Iyengar et al., 2006). Mensen met een interne locus of control hebben meer het idee dat huidige activiteiten en keuzes verband houden met uitkomsten in de toekomst (Coleman & DeLeire, 2003). Iemand met een interne locus of control zou zijn keuzes hierdoor meer baseren op relevante redenen en meer informatie (Boone et al., 2004). Mensen die bewust keuzes maken wegen voor- en nadelen tegen elkaar af. Terwijl mensen die een onbewust keuzeproces doorlopen een keuze maken nadat zij na enige tijd nog steeds een goed gevoel hebben over een bepaalde keuze (Dijksterhuis, 2007).
H1: Er bestaat een positief verband tussen een bewust keuzeproces, mate van maximizer tendensen, mate van interne locus of control en studiekeuze maken op rationele gronden.
H0: Er bestaat geen verband tussen een bewust keuzeproces, mate van maximizer tendensen, mate van interne locus of control en studiekeuze maken op rationele gronden.

Hypothese deelvraag 4:
Satisficers zouden meer tevreden zijn met hun keuze (Schwartz et al., 2002). Terwijl Maximizers juist achteraf vaak ontevredener zijn (Iyengar et al., 2006). Tot slot zou een bewust keuzeproces leiden tot minder tevredenheid achteraf (Dijksterhuis et al., 2006). Echter zouden studenten gestimuleerd moeten worden om bewuste carrièrekeuzes te maken, omdat uit onderzoek blijkt dat zij dat vaak niet doen (Greenbank, 2014). Eveneens zou het onbewust handelen en dus ook het onbewust kiezen vaker fouten opleveren dan het langzame denken (Kahneman, 2011). Daarnaast zouden mensen met een interne locus of control hun keuze bewust maken en achteraf ook tevreden zijn met een taak als zij keuzevrijheid hebben (Harrison et al., 1984).
H1: Er is een verband tussen het maken van een bewuste studiekeuze en tevredenheid achteraf over de keuze.
H0: Er is geen verband tussen het maken van een bewuste studiekeuze en tevredenheid achteraf over de keuze.

Hypothese deelvraag 5:
H1: Er is een verband tussen tevredenheid van de studiekeuze en de

positiviteit/duidelijkheid/concreetheid van het carrièreperspectief.
H0: Er is geen verband tussen tevredenheid van de studiekeuze en de positiviteit/duidelijkheid/concreetheid van het carrièreperspectief.

3.3 Interdisciplinariteit

Interdisciplinair onderzoek kenmerkt zich doordat er meerdere wetenschappelijke disciplines worden geïntegreerd. Hierdoor kan er een completer beeld worden geschetst van een vraagstuk dan vanuit één discipline mogelijk is. In dit onderzoek worden de disciplines economie, bedrijfskunde, psychologie en sociologie geïntegreerd om een compleet beeld te geven van studiekeuzegedrag en carrièreperspectief.

De economie richt zich vooral op de vraag waarom mensen en bedrijven doen wat ze doen. Waarom worden er bepaalde keuzes gemaakt? Het concept bewust studiekeuzegedrag is op het eerste gezicht geen economische beslissing, maar als het gaat om een studie wordt er op dezelfde manier gekozen. Iemand die een maximizer is kiest zowel anders als het gaat om een pak melk als een eerste baan dan satisficers (Iyengar et al., 2006). De rationele keuze theorie komt eveneens uit de economie. Bij het kiezen van een studie wordt informatie ingewonnen om vervolgens de uitkomst van deze keuze te maximaliseren. Echter zijn mensen niet in staat om volledig rationele keuzes te maken. Dit komt doordat individuen rationeel gebonden zijn en het niet mogelijk is om alle mogelijke informatie te verzamelen en te verwerken bij het maken van een keuze (Simon, 1987). Daarnaast worden bij deze economische keuzestrategieën vaak psychologische aannames gebruikt om het verschil in keuzes tussen mensen aan te tonen. Cognitieve structuren, zoals het verwerken van informatie bij een keuze en de ontevredenheid die voorkomt nadat een keuze wordt gemaakt, veroorzaken dit verschil tussen mensen. Locus of control is een begrip uit de psychologie. Het geeft de mate aan waarin iemand zelf invloed denkt te hebben op de uitkomsten in zijn leven (Rotter, 1966). Het bewuste keuzeproces is eveneens een theorie uit de psychologie (Dijksterhuis, 2007). Sociologie wordt minder vaak gebruikt bij keuzestrategieën. De sociologie gaat ervan uit dat gedrag dat mensen vertonen en dus ook de keuzes die ze maken, beïnvloed worden door de omgeving. Mensen zijn van elkaar afhankelijk en hierdoor is het gedrag sociaal geconstrueerd. Iemand kan een bepaalde keuze maken omdat hij dat zelf de beste keuze vindt of omdat hij denkt dat hij deze keuze behoort te maken. Carrière keuzes hangen in grote mate af van invloeden uit de omgeving (Hodkinson, 1998). De habitus wordt beïnvloedt door de omgeving (Bourdieu, 1990). Hierdoor zijn mensen niet in staat om als een rationele actor te

handelen en hun doelen te maximaliseren (Rodd et al., 2014). In het onderzoek van Boone et al. (2004) werden keuzes die voorkwamen uit druk van familie en de keuzes van vrienden, als irrelevante redenen bestempeld. Een keuze die op deze gronden wordt gemaakt, komt voort uit wat andere mensen vinden en wordt dus beïnvloedt door iemand zijn omgeving.
In dit onderzoek wordt bewust studiekeuze gedrag gemeten aan de hand van verschillende dimensies. Deze dimensies houden rekening met zowel aannames uit de psychologie zoals bewust keuze proces, maximizer tendensen en de locus of control en sociologische factoren, zoals druk vanuit de omgeving om een bepaalde keuze te maken.

Het carrièreperspectief van studenten kan eveneens vanuit verschillende disciplines bekeken worden. Allereerst wordt vanuit sociologisch oogpunt gekeken naar de verwachting van de studenten. Een bepaalde verwachting van een student komt waarschijnlijk niet geheel vanuit zichzelf, maar kan ook door de omgeving opgelegd zijn. De millenniumgeneratie of generatie Y zijn begrippen die voornamelijk in de economie en bedrijfskunde worden gebruikt om onder andere normen, attitudes en gedragingen van werknemers binnen een organisatie, bepaalde gedragingen op de arbeidsmarkt en consumentengedrag van een generatie te verklaren (De Hauw & De Vos, 2010; Kupperschmidt, 2001; Dawn & Powers, 2013; Krahn & Galambos, 2013). De verwachting van studenten wordt beïnvloed door kenmerken die verbonden zijn aan deze generatie. Optimisme over een toekomstige carrière, ongeacht de economische situatie is hier een voorbeeld van (De Hauw & De Vos, 2010).

3.4 Maatschappelijke relevantie

Uit een onderzoek in 2008 bleek dat 51 procent van de universitaire bachelor studenten het keuzeaanbod van studies te groot vond (Open Universiteit Nederland, 2008). Dit heeft consequenties voor het maken van een bewuste en rationele keuze (Gerenda & Tonetto, z.d). Dit wordt bevestigd door onderzoek van Greenbank (2014), waaruit blijkt dat studenten vaak irrationele carrièrekeuzes maken. Maar wat betekenen irrationele studiekeuzes voor het carrièreperspectief van studenten en de tevredenheid achteraf met de gemaakte keuzes? Moet het aanbod van studies gereduceerd worden? Of heeft een onbewuste studiekeuze juist positieve gevolgen?

Mensen die op jonge leeftijd een duidelijk carrièrebeeld hebben maken succesvollere carrièrekeuzes (Gemeiis & Verschueren, 2007). Tevens leidt oriëntatie op de toekomst tot betere motivatie en studiegedrag (Husman & Lens, 1999; De Bilde et al., 2011). Een verband tussen carrièreperspectief en studiekeuze zou kunnen betekenen dat jongeren moeten worden

gestimuleerd om eerder een duidelijk beeld te vormen van hoe zij zich in de toekomst zouden zien om door middel van bewuste studiekeuzes naar toe te kunnen werken. Dit zou mogelijk kunnen leiden tot minder uitval van studenten bij een gekozen opleiding, omdat studenten een duidelijker beeld hebben van wat zij met hun studie kunnen bereiken. Een mogelijk verband tussen carrièreperspectief en bewust studiekeuzegedrag er voor zorgen dat de nadruk meer komt te liggen op het vroegtijdig vormen van een carrièreperspectief en het maken van bewuste studiekeuzes.

Daarentegen kan bewust studiekeuzegedrag ook leiden tot een mindere tevredenheid van de studie en dit kan eveneens het carrièreperspectief beïnvloeden. Daarom is het belangrijk om het belang van bewuste studiekeuzes in relatie tot carrièreperspectief aan te tonen.

Door een antwoord te krijgen op de vraag wat het carrièreperspectief betekent voor de huidige generatie studenten, zouden werkgevers beter in staat zijn in te spelen op de carrièreverwachtingen van toekomstige werknemers. Werknemers waarbij hun werkervaring aansluit bij hun verwachtingen zijn meer tevreden met hun werk en carrière (Igbaria, Greenhaus & Parasuraman, 1991).

3.5 Wetenschappelijke relevantie

Eerder gedaan onderzoek kijkt voornamelijk naar de invloed van toekomstgerichtheid op studiegedrag (Husman & Lens, 1999; De Bilde et al., 2011) en naar de ontevredenheid van gemaakte keuzes (Botti & Hsee, 2010; Iyengar & Lepper, 2000; Gourville & Soman, 2005). Dit zijn interessante onderzoeken, omdat ze deelaspecten van dit onderzoek beantwoorden. Echter is er nog niet specifiek onderzoek gedaan naar het verband tussen bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief van studenten.

Er bestaat een wetenschappelijk debat over wat de beste manier van keuze maken is, bewust of onbewust. Dijksterhuis (2006, 2007) is van mening dat een onbewust keuzeproces leidt tot meer tevredenheid achteraf. Daarnaast zouden satisficers ook meer tevreden zijn dan maximizers met hun keuze, terwijl maximizers rationeler kiezen en meerdere opties overwegen (Schwartz et al., 2002; Iyengar et al., 2006). In tegenstelling tot Kahneman (2011) die van mening is dat systeem 2, het langzame denken, beter is dan systeem 1, het intuïtief denken. Daarnaast zouden mensen met een interne locus of control hun keuze bewust maken en achteraf ook tevreden zijn met een taak als zij keuzevrijheid hebben (Harrison et al.,

1984). Hoewel het doel van dit onderzoek niet is om algemene uitspraken te doen over of onbewuste keuzes beter zijn dan bewust kiezen, is het interessant om te kijken hoe dit specifiek geldt voor het studiekeuzegedrag in combinatie met het carrièreperspectief van studenten? Moeten er bewuste of onbewuste keuzes worden gemaakt om een duidelijker beeld of positiever beeld te hebben van het carrièreperspectief?

Carrièreperspectief is daarnaast een begrip dat nog niet veelvuldig is gebruikt. Het is een begrip dat sociaal geconstrueerd wordt en waarschijnlijk veranderlijk is. De huidige studenten behoren tot de zogenoemde millenniumgeneratie. Zij hebben hoge verwachtingen van hun eigen carrière (Ng et al. 2010). Allereerst wordt er door middel van een inductieve werkwijze ingezoomd op het begrip carrièreperspectief, vervolgens wordt er een kwantitatieve schaal ontwikkeld die deductief wordt getoetst. Hierdoor wordt het begrip carrièreperspectief van studenten geconstrueerd, zodat de hypothesen kwantitatief getoetst kunnen worden.

Tot slot is eerder gedaan onderzoek enkel vanuit één discipline onderzocht. Terwijl bij dit onderwerp het van belang is interdisciplinair te werk te gaan, omdat dit een completer beeld geeft van het vraagstuk. Zowel studiekeuzegedrag als carrièreperspectief zijn concepten die vanuit meerdere perspectieven bekeken kunnen worden.

4. Methode

4.1 Onderzoeksstrategie en –design

In dit onderzoek is een kwantitatieve en een kwalitatieve onderzoeksstrategie gecombineerd. Mixed methods is gekozen omdat er onvoldoende theorie voorhanden was om adequaat de indicatoren van het concept carrièreperspectief te meten. Door middel van een kwalitatieve deelvraag is inductief theorie gevormd. Vervolgens is deze theorie getest met behulp van hypothesen. Echter is het onderzoek voornamelijk kwantitatief van aard, omdat het doel van het onderzoek is een verband tussen twee concepten aan te tonen. De kwalitatieve deelvraag is enkel gebruikt om dit te faciliteren. Ondanks dat dit onderzoek voornamelijk kwantitatief is, heeft het een interpretatieve epistemologie. Carrièreperspectief is een concept dat vraagt om een interpretatie van de deelnemers. Vervolgens is geprobeerd deze interpretatie om te zetten naar algemeen geldende wetten. Dit zorgt ervoor dat dit onderzoek een objectivistische ontologie heeft. Er zijn verbanden tussen concepten aan getoond om vervolgens deze

resultaten te kunnen generaliseren over een gehele populatie, in dit geval studenten (Bryman, 2008).

In dit onderzoek wordt een cross-sectioneel onderzoeksdesign gebruikt. Dit design wordt voornamelijk gebruikt om verbanden te leggen tussen variabelen (Bryman, 2008). Door middel van het op één moment verzamelen van data van een groot aantal gevallen, in dit onderzoek zijn dit studenten, kan een patroon worden gevonden in de data (Bryman, 2008). Het is echter niet mogelijk om causaliteit aan te tonen met een cross-sectioneel design, omdat er in de natuurlijke omgeving wordt gemeten en variabelen niet gemanipuleerd kunnen worden (Bryman, 2008).

4.2 Onderzoeksinstrument

De data van de kwalitatieve deelvraag worden door middel van semi-gestructureerde interviews verzameld. Door middel van deze interviews wordt geprobeerd achter het perspectief van de geïnterviewde te komen (Bryman, 2008).

De data van de kwantitatieve deelvraag worden door middel van zelf in te vullen enquêtes verzameld. De concepten bewust studiekeuzegedrag, carrièreperspectief en tevredenheid over studiekeuze worden opgedeeld in dimensies en indicatoren die aan de hand van verschillende items op een 5-punts Likertschaal worden gemeten van 1 helemaal mee oneens tot 5 helemaal mee eens (Bryman, 2008). Locus of control wordt gemeten op een 6-punt Likertschaal, waarbij 1 helemaal niet van toepassing en 6 helemaal van toepassing. Tot slot wordt waar iemand zijn keuze op baseert, gemeten op een 5-punt Likertschaal, waarbij 1 betekent helemaal geen rol gespeeld en 5 een grote rol gespeeld.

4.3 Operationalisering

Het concept carrièreperspectief van studenten wordt eerst kwalitatief onderzocht om te onderzoeken welke dimensies en indicatoren een rol spelen bij het perspectief van studenten. Indicatoren die verwacht worden zijn mate van positiviteit, mate van duidelijkheid en het hebben van concrete doelen. De interviewvragen zijn zelf bedacht naar aanleiding van de literatuur. Er wordt voornamelijk gekeken naar de reële verwachting over de carrière van studenten.

Het concept bewust studiekeuzegedrag bestaat uit 3 dimensies (zie bijlage 8.2). Allereerst het

bewust keuze proces bestaande uit drie items, die zijn gemeten op een 5-punts Likertschaal, waarbij 1 betekende helemaal niet van toepassing en 5 helemaal van toepassing. Een voorbeeld item is '*Voordat ik mijn bachelor koos, ben ik meer dan een jaar van te voren begonnen met informatie te verzamelen van verschillende studies'.*

De tweede dimensie is de type keuzemaker bestaande uit twee subdimensies. De eerste subdimensie is mate van interne locus of control. Deze subdimensie is gemeten aan de hand van 11 items op een 6-punts Likertschaal, waarbij 1 helemaal mee oneens betekende en 6 helemaal mee eens. Er is gebruik gemaakt van de vertaalde versie van *The locus of control of behaviour scale* (Craig, Franklin & Andrews, 1984). Een voorbeeld van een item is '*Heel veel wat mij overkomt, is waarschijnlijk slechts toeval.'* De tweede subdimensie is de mate van maximizer zijn. Deze subdimensie is gemeten aan de hand van 17 items op een 5-punts Likertschaal, waarbij 1 helemaal niet van toepassing betekende en 5 helemaal van toepassing. 15 items zijn vertaald van de *Regret and Maximilisation scales* van Schwatz et al. (2002). Er zijn twee items toegevoegd die specifiek gingen over studiekeuze. Een voorbeeld van een item is *'Als ik een keuze maak die goed uitpakt, voelt het alsnog als falen als ik ontdek dat een andere keuze nog beter zou zijn geweest.'*

De derde dimensie van bewust studiekeuzegedrag is waarop de student zijn studiekeuze heeft gebaseerd. De eerste subdimensie is rationele gronden. Deze subdimensie is onderverdeeld in rationele gronden met een lange termijn perspectief en rationele gronden met een korte termijn perspectief. In totaal waren er 9 items, die op een 5-punts Likertschaal werden gemeten. Waarbij 1 helemaal geen rol gespeeld bij keuze en 5 een grote rol gespeeld bij keuze betekende. Het lange termijn perspectief werd met 4 items gemeten. Een voorbeeld item was *'De studie sloot aan bij de carrière die ik voor ogen had.'* Het korte termijn perspectief werd met 5 items gemeten. Een voorbeeld van een item is '*De studie leek mij interessant'.* De tweede subdimensie bestond uit de irrationele gronden waarop de student zijn studiekeuze had gebaseerd. Deze subdimensie is gemeten aan de hand van 7 items op een 5-punts Likertschaal, waarbij 1 helemaal geen rol gespeeld bij keuze en 5 een grote rol gespeeld bij keuze betekende. Een voorbeeld item is *'Mijn vrienden kozen dezelfde studie.'* De laatste subdimensie is het gebruik van officiële informatiekanalen. De vraag was als volgt *'Van welke informatiekanalen heb je gebruik gemaakt bij het kiezen van een bachelor (meerdere antwoorden mogelijk)?'*

Het concept tevredenheid met studiekeuze is aan de hand van 5 items gemeten op een 5-punts Likertschaal, waarbij 1 helemaal mee oneens en 5 helemaal mee eens betekende. Een voorbeeld item is *'Ik ben tevreden met de bachelor keuze die ik heb gemaakt'*

4.4 Populatie en sampling

De onderzoekspopulatie zijn huidige studenten aan de universiteit. Zij moeten echter nog wel een carrière voor zich hebben en daarom moeten ze na 1980 geboren zijn. Eveneens behoren mensen geboren na 1980 tot de zogenoemde millenniumgeneratie. Mensen uit deze generatie hechten dezelfde waarde aan een carrière en zullen hierdoor een ander carrièreperspectief hebben dan mensen van een andere generatie (Ng et al., 2010).

De enquête is verspreid via het internet. Het doel was om minimaal 100 respondenten te hebben. Bij de kwalitatieve interviews is geprobeerd om zoveel mogelijk studenten van verschillende studierichtingen te interviewen. Er is gebruik gemaakt van doelgerichte sampling. Iemand van de studie geneeskunde heeft misschien een ander carrièreperspectief dan iemand die sociologie studeert. In totaal zijn er 7 interviews gehouden. Na deze 7 interviews, was er een goed beeld ontstaan van het begrip carrièreperspectief en was saturatie bereikt.

4.5 methode van data-analyse

Nadat er een duidelijk beeld over het carrièreperspectief van studenten was gevormd. Is de enquête allereerst getest bij een pilotgroep. Aan de hand van deze pilot is de enquête nog aangepast, omdat een enkele vraag onduidelijk was. Met behulp van het programma statistiekprogramma SPSS zijn de data geanalyseerd. Allereerst is de Cronbach's α van de verschillende items berekend. Cronbach's α geeft aan of de interne betrouwbaarheid voldoende is en de verschillende items dezelfde variabelen meten. Daarnaast is door middel van een principale componenten analyse gekeken of er onderscheid gemaakt kon worden waarop studiekeuze gebaseerd werd. Om de verschillende deelvragen te beantwoorden is gebruik worden gemaakt van regressieanalyses en correlaties (Field, 2013).

4.6 Ethische kwesties

Ethische kwesties hebben hoogst waarschijnlijk geen rol gespeeld in dit onderzoek. Deelnemers werden van te voren ingelicht waarvoor het onderzoek bedoeld was en de

gegevens zijn anoniem verwerkt. Daarnaast stuitte het onderwerp van dit onderzoek niet op veel verzet.

5. Resultaten

5.1 Beschrijving data

De dataset bestond uit 28 mannen en 76 vrouwen. De studenten hadden een leeftijd tussen de 19 en 28 jaar, de gemiddelde leeftijd was 22,4 jaar. 57 respondenten waren momenteel bezig met hun bachelor, 41 respondenten met hun master, 5 respondenten hadden een tussenjaar tussen hun bachelor en master en 1 respondent deed een schakeljaar.

5.2 Datapreparatie

De vragenlijst is online verspreid, voornamelijk via de mail en sociale media. 107 respondenten hadden de vragenlijst compleet ingevuld. Door middel van het statistiek programma SPSS zijn de data geanalyseerd. Drie respondenten hadden echter geen universitaire bachelor gedaan, deze drie respondenten zijn uit de dataset verwijderd. Alleen op de vraag *'Hoe lang schat je dat het duurt een eerste baan te vinden, nadat je bent afgestudeerd (in maanden)'* waren er 4 missing values die als missing in SPSS zijn verwerkt. De contra-indicatieve items zijn vervolgens omgescoord.

5.2.1 Bewust studiekeuzegedrag

De verschillende items vormden samen de subdimensies interne locus of control, maximizer tendensen, bewust studiekeuzeproces, formele informatiekanalen en de keuze gebaseerd op de korte en lange termijn. Deze subdimensies vormden samen de factor bewust studiekeuze gedrag. De eerste drie subdimensies zijn gecontroleerd door middel van Cronbrach's α die de betrouwbaarheid van de verschillende items meet en kijkt of de items hetzelfde concept meten.

De elf items die de interne locus of control meten gaven een Cronbach's α van .615 dit is niet aanzienlijk, maar wel voldoende. Omdat locus of control is gemeten op een 6-punts Likertschaal is van de somscore een score gemaakt die overeen komt met een score op een 5-punts Likertschaal. Vervolgens is het gemiddelde van deze elf items genomen, die interne locus of control is genoemd.

De items die de mate van maximizer meten gaven een Cronbach's α van .730, omdat de

Cronbach's α aanzienlijk kon verbeteren zijn er drie items verwijderd. Namelijk 'Ik vind het vaak moeilijk een cadeau voor een vriend te kopen', '*Ik verwacht veel verschillende relaties voordat ik de perfect match vind' en 'Ik vind schrijven erg moeilijk, zelfs als ik alleen een simpel berichtje naar een vriend stuur, vind ik het moeilijk mijzelf te verwoorden en probeer ik verschillende mogelijkheden voordat ik het verstuur.'* Er bleven 14 items over die samen de subdimensie maximizer tendensen vormden. De Cronbach's α van deze 14 items was .761. Van deze 14 items is een gemiddelde somscore gemaakt van de mate dat iemand een maximizer is.

Bewust keuzeproces is met drie items gemeten, echter bleek één contra-indicatief item geen verband te houden met de andere twee items, namelijk '*Bij het maken van een keuze heb ik voornamelijk vertrouwd op welke studie het beste voelde'.* Hierdoor is bewust keuzeproces enkel door twee items gemeten. De Cronbach's α van deze twee items was .659. Vervolgens is er een gemiddelde somscore gemaakt van de mate waarin iemand een bewust studiekeuzeproces heeft doorlopen.

Bij het gebruik van rationele informatiekanalen konden de respondenten aangeven van welke rationele en niet rationele informatiekanalen zij gebruik hadden gemaakt bij de keuze van hun studie. Hadden zij een informatiekanaal gebruikt dan kregen zij een 1 hadden zij geen gebruik gemaakt van een bepaald informatiekanaal dan kregen zij een 0. Vervolgens is er een somscore gemaakt van alle officiële informatiekanalen minus de niet officiële informatiekanalen waardoor elke respondent een score kreeg tussen de -1 en de 5. Om niet met negatieve scores te werken is er bij elke respondent twee opgeteld. Hierdoor hadden alle respondenten een score tussen de 1 en 7. Vervolgens zijn deze scores omgescoord waardoor iedere respondent een score kreeg tussen de 0,71 en de 5. Waarbij 0.71 helemaal geen officiële informatiekanalen en 5 veel verschillende officiële informatiekanalen betekende.

Vervolgens is gekeken of de 16 items die aangaven waarop iemand zijn keuze gebaseerd had, op de drie voorop gestelde factoren laadden. De drie factoren die van te voren waren opgesteld waren rationele keuzes op lange termijn, rationele keuzes op korte termijn en keuzes gebaseerd op irrationele gronden. Doormiddel van een principaal component analyse met varimax rotatie werd gekeken of de items inderdaad op deze drie factoren laadden. De eerste aanname voor een factoranalyse is dat de variabelen op schaal niveau gemeten moeten worden, dit was het geval. Ten tweede moet de steekproef groot genoeg zijn. De Keyser-

Meyer-Olkintest test of de steekproef in het algemeen en voor de items afzonderlijk of de steekproef groot genoeg is. De KMO moet groter zijn dan .6. Er is aan deze aanname voldaan, KMO = .715. De Bartlett's Sfericiteitstest geeft aan of er voldoende correlatie is tussen de verschillende items voor een principaal component analyse. Bartlett's sfericiteitstest χ_2 (105) = 814.146 p =.000 is eveneens goed, want er is spraken van significantie.

Vijf factoren hadden een eigenwaarde hoger dan 1 en verklaarden 73,6% van de gemeenschappelijke variantie (zie tabel 1). Terwijl verwacht werd dat er drie factoren zouden moeten zijn. De 5 items, die gaan over de rationele keuzes gebaseerd op korte termijn, laden op de eerste factor. De 4 items die gaan over de studiekeuze gebaseerd op lange termijn perspectief, laden op de tweede factor. Alleen de zeven items die irrationele gronden weergeven laden op drie verschillende factoren. De drie items ' de studie leek mij niet al te moeilijk', 'de studie duurde niet te lang' en 'vrienden kozen dezelfde studie' laden op één factor. De twee items ,die beide ingaan op de universiteit en de ligging daarvan, laden op de vierde factor. De laatste twee items, gingen in op druk van buiten af om een bepaalde studiekeuze te maken, laden op de laatste factor. Na deze principaal component analyse is besloten keuze op irrationele gronden niet mee te nemen in het model, omdat de items niet hetzelfde meten.

Tabel 1 Factoranalyse

Factoren	Eigenwaarde	% Variantie	% Cumulatieve variantie
1.Keuze gebaseerd korte termijn	4.283	26.768	26.768
2. Keuze gebaseerd op lange termijn	3.225	20.158	46.927
3. Irrationele keuze	1.990	12.436	59.363
4. Irrationele keuze	1.251	7.821	67.184
5. Irrationele keuze	1.024	6.399	73.583

De twee verwachte factoren, keuze gebaseerd op korte termijn en keuze gebaseerd op lange termijn verklaarden gezamenlijk 46,9% van de gemeenschappelijke variantie (zie tabel 1).

De 4 items die samen studiekeuze gebaseerd op het lange termijn perspectief vormden, hadden een Cronbach's α van .883. De 5 items die samen de studiekeuze gebaseerd op het rationele korte termijn perspectief vormden, hadden een Cronbach's α van .837.

5.2.2 Carrièreperspectief

Naar aanleiding van de kwalitatieve interviews zijn in de kwantitatieve vragenlijst 18 items toegevoegd, verdeeld over drie categorieën, om het carrièreperspectief van studenten te meten. Allereerst de mate waarin studenten positief zijn over het vinden van een eerste baan. De vier items gaven tezamen een Cronbach's α van .733. Ten tweede de mate waarin studenten positief zijn over hun gehele carrière. Het item '*Ik denk dat je met een universitairdiploma altijd goed terecht komt'* is verwijderd, omdat zonder dit item de Cronbach's α aanzienlijk verbeterde. Met dit item was de Cronbach's α .714, terwijl zonder dit item de overige vijf items samen een Cronbach's α op van .795 opleverden. Tot slot bleek het hebben van een carrièrebeeld en het belang ervan samen een hogere betrouwbaarheid te hebben dan apart. De 8 items leverden samen een Cronbach's α op van .620 . Wederom is één item verwijderd, namelijk *'Ik ervaar druk vanuit mijn omgeving om een beeld van mijn carrière te hebben'*. De overige 7 items leverden een Cronbach's α op van .675.

5.2.3 tevredenheid met studiekeuze

Vijf items hebben de tevredenheid wat betreft de studiekeuze gemeten. Deze 5 items leverden samen een Cronbach's α op van .795 Echter bleek de contra-indictieve vraag '*Als ik terug in de tijd zou kunnen, had ik een andere studiekeuze gemaakt'* niet ontevredenheid te meten. Deze vraag is daarom verwijderd. De overige vier items gaven samen een Cronbach's α van .820.

5.3 Aannames

Voordat de verschillende testen konden worden uitgevoerd, moest er worden voldaan aan de verschillende aannames. De aanname dat de data normaal verdeeld is, wordt niet getest, omdat de steekproef groot genoeg is om hiervan uit te gaan volgens de *central limit theory*. Daarnaast zijn de gegevens met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid onafhankelijk van elkaar verkregen. Respondenten hebben tijdens het invullen van de vragenlijst elkaar niet beïnvloed, omdat ze individueel de vragenlijst hebben ingevuld. Het is echter waarschijnlijk, dat de vragenlijst voor een groot deel is ingevuld door studenten binnen een kennissenkring. Dit zou kunnen betekenen dat er respondenten met elkaar kunnen

correleren en de data dus niet onafhankelijk zijn. Hierdoor zijn fouten in de data niet uit te sluiten.

5.3.1 Correlatie

Om een Pearson correlatie uit te mogen voeren moeten de variabelen op schaalniveau gemeten worden. Dit is bij alle variabelen die worden gebruikt het geval. Echter bij bewust keuzeproces en officiële informatiekanalen is het aantal scores beperkt omdat het met één en twee items is gemeten. Toch is besloten deze variabelen als schaalniveau te gebruiken. Van de verschillende correlaties zijn scatterplots gemaakt om te kijken of de aanname van homoscedasticiteit niet wordt geschonden (zie bijlage 8.4.1 en 8.4.2). De puntenwolken zijn lineair goed verspreid. Echter bij de dimensies bewust keuzeproces en officiële informatiekanalen is het aantal diverse scores beperkt waardoor de scatterplots moeilijk te interpreteren zijn.

5.3.2 Regressie

In dit onderzoek worden alleen simpele regressieanalyses uitgevoerd, omdat er sprake is van steeds één voorspellende variabele. Om een simpele regressie uit te mogen voeren moet er aan enkele aannames worden voldaan. Allereerst moeten de voorspellende variabelen en de afhankelijke variabelen op schaal niveau gemeten zijn, dit is bij alle regressieanalyses het geval. Ten tweede moeten de residuen van elke voorspellende variabelen dezelfde variantie hebben. Door middel van een puntenwolk in een plot kan gekeken worden of de aanname van homoscedasticiteit niet wordt geschonden. De puntenwolken zijn redelijk goed verdeeld over de plot en hopen niet op (zie bijlage 8.4.3, 8.4.4 en 8.4.5). Met deze plots kan eveneens gecontroleerd worden of er sprake is van een lineair verband. De residuen liggen willekeurig verspreid rond het gemiddelde van 0.

Tot slot mogen de residuen niet met elkaar correleren. Door middel van een Durbin-Watson test kan dit gecontroleerd worden. In alle gevallen ligt de waarde tussen de 1 en 3 (zie bijlage 8.4.3, 8.4.4 en 8.4.5). Dus de data voldoet aan de voorwaarden.

5.4 Data-analyse

5.4.1 Deelvraag 1

‘Wat betekent carrièreperspectief voor de huidige generatie studenten?’

Zeven kwalitatieve interviews zijn er gehouden om een beeld te krijgen van het concept carrièreperspectief. De studenten die zijn geïnterviewd deden ieder een andere studie, om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van het concept. Er zijn drie masterstudenten geïnterviewd en vier bachelorstudenten.

Carrièremogelijkheden en kans op een eerste baan waren de twee meest genoemde begrippen bij het definiëren van het begrip carrièreperspectief, gevolgd door doorgroeimogelijkheden. Uit de kwalitatieve interviews kwam naar voren dat de studenten onderscheid maakten tussen het beeld dat zij hadden van hun carrièreperspectief en hoe positief zij waren over hun carrièreperspectief. Vervolgens werd er onderscheid gemaakt tussen hoe positief studenten aankeken tegen het vinden van een eerste baan en hoe positief zij waren over hun gehele carrière.

5.4.1.1 Het beeld

De meeste studenten hadden nog geen invulling gegeven aan hun toekomstige carrière op de langere termijn. Een master student Culture, Organization & Management zei: *"ik heb echt expres zo breed mogelijk gekozen, omdat ik eigenlijk echt niet wist wat ik wilde. Dus nu ben ik vier jaar verder en vind ik het nog steeds heel lastig."* Echter had een gedeelte van de respondenten al wel een idee wat voor soort werk ze wilden doen vlak na hun studie, maar verder dan de eerste werkjaren durfden de studenten niet te kijken.

Een respondent die biomedische wetenschappen studeert, omschreef het als volgt: *"Ik hoef het nu nog niet uitgestippeld te hebben of ook geen vijf jaren plannen, maar ik wil wel weten of er werk is en dat er mogelijkheden zijn."* Dit werd bevestigd door andere studenten. Een duidelijk beeld op de lange termijn vonden zij over het algemeen niet belangrijk, maar op de korte termijn vonden bijna alle studenten het wel belangrijk enig idee te hebben dat zij werk konden vinden. Studenten die geen duidelijk beeld hadden waren verdeeld of zij dit als een probleem zagen. Een student Algemene sociale wetenschappen gaf aan dat het haar wel beangstigt. Zij ervaarde ook als enige druk vanuit de omgeving om een plan te hebben in de toekomst. Maar een student Psychobiologie vond dit niet belangrijk, zij zei: *"ik zie wel waar in eindig en met een opleiding eindig je toch wel ergens."* Maar over het algemeen vonden de studenten het wel belangrijk om te zien waar zij uiteindelijk terecht zouden komen na hun

studie. Zij wilden in ieder geval een duidelijk plan voor de komende jaren. Wat voor carrière de studenten op lange termijn zouden krijgen, was een zorg voor later.

5.4.1.2 Lange en korte termijn perspectief

Ondanks dat niet alle studenten een duidelijk beeld hadden van hun carrièreperspectief, zowel op de korte als de lange termijn, hadden zij wel allemaal een positief en negatief gevoel over hun toekomstige carrière. In de interviews kwam naar voren dat bijna alle studenten negatief waren over hun carrière op de korte termijn, gericht op het vinden van een eerste baan. Terwijl deze studenten wel aangaven het idee te hebben dat zij op de langere termijn wel een goede baan zouden krijgen. Over de gehele carrière zei een student Algemene Sociale Wetenschappen het volgende: "*ik ben er niet per sé pessimistisch over. Ik denk dat het wel moeilijk zal zijn om vooral direct snel een baan te vinden"*. Er waren twee studenten die niet veel problemen zagen in het vinden van een eerste baan. Zij gaven beiden als reden dat zij door middel van goede cijfers en extra curriculaire activiteiten zich onderscheiden van de andere studenten, waardoor zij een betere kans hadden op een baan dan hun studiegenoten. Een andere reden die werd gegeven door een student bedrijfskunde was als volgt: *"Over twee jaar als ik de arbeidsmarkt opkom, dan zal het wel veel beter zijn, omdat nu heel veel mensen met pensioen gaan (...) maar voor de mensen die nu op de arbeidsmarkt komen is het wel lastig."* Twee studenten dachten redelijk makkelijk een eerste baan te vinden. Dit waren beide bachelorstudenten. De overige studenten hadden hier minder vertrouwen in.

In een aantal interviews kwam naar voren dat ze negatief waren over het vinden van een baan, maar positief over het werk wat ze konden gaan doen. Een masterstudent Marketing beschreef dit: *"Het negatieve zit er vooral in dat het moeilijk wordt om een baan te krijgen,(...) maar het werken zelf lijkt me gewoon wel leuk."*

Bijna alle respondenten stelden geen concrete doelen voor hun toekomstige carrière, maar zij hadden wel bijna allemaal het idee hun doelen te bereiken. Dit suggereert dat zij dus een positief gevoel hadden over hun toekomstige gehele carrière, maar nog geen beeld hebben en geen concrete doelen hebben gesteld voor hun gehele carrière. De studenten zijn een stuk pessimistischer over de korte termijn, terwijl zij daar een duidelijker beeld voor ogen hebben.

5.4.2 Deelvraag 2

‘Welke factoren van carrièreperspectief houden verband met elkaar?’

Uit de interviews is naar voren gekomen dat studenten een ander gevoel hebben over hun kansen op een eerste baan en de mate van positivieit over de gehele carrière. Studenten hadden over het algemeen een positief gevoel over hun gehele carrière, maar waren pessimistisch over het begin van hun carrière. Daarnaast kwam uit de kwalitatieve interviews naar voren dat sommige studenten een carrièreperspectief hadden en anderen nog geen enkel idee hadden. Aan de hand van de interviews is onderscheid gemaakt tussen positief zijn over de eerste baan, positief zijn over de gehele carrière en het belang en hebben van een beeld over de toekomstige carrière. Opvallend was dat op de korte termijn de studenten pessimistischer waren, terwijl ze daar een duidelijker beeld van hadden. Terwijl op de lange termijn studenten optimistischer leken ondanks dat zij nog geen concrete plannen hadden voor hun toekomstige carrière. Interessant is om te kijken of deze drie categorieën met elkaar samenhangen. Door middel van een Pearson correlatie is onderzocht of er een verband bestaat tussen deze drie factoren.

Tabel 2 Correlatietabel van dimensies carrièreperspectief

Variabelen	Positief eerste baan	Positief gehele carrière	Duidelijk beeld
Positief eerste baan	-	.510**	.291**
Positief gehele carrière	-	-	.340**
Duidelijk beeld	-	-	-

** p<.01 (two-tailed)

In de bovenstaande tabel (tabel 2) is het resultaat van de Pearson correlatie af te lezen. In de tabel staan de correlatiecoëfficiënten, deze coëfficiënten geven de sterkte van de samenhang aan tussen twee variabelen. Al deze coëfficiënten zijn positief dit betekend dat er enkel sprake is van positieve verbanden. Allereerst is dat er een positief verband bestaat tussen de mate waarin iemand positief aankijkt tegen zijn eerste baan en de mate waarin iemand positief aankijkt tegen zijn gehele carrière (r = .510, p < .01). Eveneens is er een positief verband gevonden tussen de mate van positiviteit ten opzichte van een eerste baan en carrièrebeeld en het belang hiervan (r = .291, p < .01). Tot slot is er een significant positief verband gevonden tussen de mate waarin iemand positief aankijkt ten opzichte van zijn gehele carrière en de duidelijkheid van het carrièrebeeld (r = .340, p < .01). De hypothese 2:

Er bestaat een verband tussen de verschillende factoren van carrièreperspectief, is hierdoor aangenomen. Ondanks dat de factoren correleren wordt er niet één schaal gemaakt voor carrièreperspectief, omdat de positiviteit van de gehele carrière en de positiviteit over de eerste baan als twee aparte factoren zijn te beschouwen, omdat uit de kwalitatieve interviews duidelijk naar voren kwam dat studenten een ander perspectief hebben over hun eerste baan dan over hun carrière als geheel. De duidelijkheid van het beeld blijkt eveneens een rol te spelen over hoe positief studenten aankijken tegen hun toekomstige carrière. Echter is dit een ander concept wat los van positiviteit wordt onderzocht.

5.4.3 Deelvraag 3

'Welke factoren van bewust studiekeuzegedrag houden verband met elkaar?'

Er is tussen twee variabelen een verband aangetoond, omdat er gebruik wordt gemaakt van een gerichte hypothese is er eenzijdig getest.

Tabel 3 Correlatietabel van dimensies bewust studiekeuzegedrag

Variabelen	Bewust proces	Interne locus of control	Maximizer	Informatie kanalen	Keuze lange termijn	Keuze korte termijn
Bewust proces	-	.182*	.293**	.297**	.397**	.301**
Interne locus of control	-	-	.048	.230**	.175*	.291**
Maximizer	-	-	-	.077	.171*	.023
Informatie-kanalen	-	-	-	-	.168*	.157
Keuze lange termijn	-	-	-	-	-	.102
Keuze korte termijn	-	-	-	-	-	-

*p <. 05 (one-tailed) **p <.01 (one-tailed)

In tabel 3 zijn de correlatiecoëfficiënten af lezen en of zij wel of niet significant zijn. Alle coëfficiënten zijn positief dit betekent dat er enkel sprake is van positieve verbanden. Alle

variabelen, die bewust studiekeuzegedrag meten, hebben een significante correlatie met meerdere andere variabelen. Echter zijn niet alle correlaties significant. Namelijk keuze gebaseerd op de korte termijn met keuze gebaseerd op de lange termijn (r =.102 , p >.05), maximizer met interne locus of control (r = .048, p >.05), maximizer met rationele informatiekanalen (r =.077, p > .05) en maximizer met rationele keuzes gebaseerd op de korte termijn (r = .023, p > .05). De derde hypothese: *Er bestaat een positief verband tussen een bewust keuzeproces, mate van maximizer tendensen, mate van interne locus of control en studiekeuze maken op rationele gronden, zowel gebaseerd op de korte als lange termijn,* kan niet geheel worden aangenomen.

Aangezien er veel significante verbanden zijn, is er besloten om de samenhang eveneens te testen met een Cronbach's α. In tabel 4 is te zien dat de 37 items die de zes componenten van bewust studiekeuzegedrag meten een hoge betrouwbaarheid geven, Cronbach's α = .80. Omdat de variabele maximizer maar met twee componenten significant correleren is er eveneens een Cronbach's α uitgevoerd zonder de tien items die de variabele maximizer meten. Echter is de betrouwbaarheid lager, Conbach's α = .79, dan met de items van maximizers erbij. Om deze reden is er gekozen om de zes componenten samen te voegen tot bewust studiekeuzegedrag, omdat de items hetzelfde concept meten.

Tabel 4

Cronbach's α	Aantal Items
.797	37

Cronbach's α	Aantal Items
.787	23

5.4.4 Deelvraag 4

'Is er een verband tussen bewust studiekeuzegedrag en de tevredenheid achteraf over de gemaakte studiekeuze?'

Tabel 5 regressietabel verband bewust studiekeuzegedrag en tevredenheid studiekeuze

Afhankelijke Variabelen:	Tevredenheid studiekeuze
Intercept	2.765(.417)**
Onafhankelijke variabelen	
Bewust studiekeuzegedrag	.388(.123)**
Variantie	
R	.299
R^2	.089

*p < .05 **p <.01 (two-tailed)

In tabel 5 is het verband weergeven van bewust studiekeuze gedrag en de tevredenheid achteraf. De regressiecoëfficiënt is .388 en significant. De regressieanalyse toonde aan dat bewust studiekeuzegedrag een positief effect heeft op de tevredenheid van de studie achteraf. F(1,102) = 9.981 p <.01. De proportie verklaarde variantie is 8,9%.
De vierde hypothese: *Er is een verband tussen het maken van een bewuste studiekeuze en tevredenheid achteraf*, kan worden aangenomen.

5.4.5 Deelvraag 5

'Houdt de mate van tevredenheid over de gekozen studie verband met carrièreperspectief van studenten?'

Doordat het carrièreperspectief uit drie dimensies bleek te bestaan. Is hypothese 5: *Er is een verband tussen de mate van tevredenheid over de gekozen studie en het carrièreperspectief van studenten*, opgedeeld in drie hypotheses.
Hypothese 5a: *Er is een verband tussen de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van positiviteit over het vinden van een eerste baan na de studie.*
Hypothese 5b: *Er is een verband tussen de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van positiviteit over de gehele carrière.*
Hypothese 5c: *Er is een verband tussen de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van duidelijkheid en belang van een carrièrebeeld*

Tabel 6 regressietabel verband tussen tevredenheid studiekeuze en carrièreperspectief

Afhankelijke variabelen:	Positief eerste baan	Positief gehele carrière	Beeld carrière
Intercept	2.733(.479)**	1.972(.386)**	2.105(.380)**
Onafhankelijke var			
Tevredenheid studiekeuze	.114(.116)	.356(.094)**	.173(.092)
Variantie			
R	.097	.352	.182
R^2	.009	.124	.033

*p < .05 ** p < .01 (two-tailed)

In de bovenstaande tabel (tabel 6) is het verband weergeven tussen tevredenheid studiekeuze en de verschillende dimensies van carrièreperspectief. Enkel het regressiecoëfficiënt van tevredenheid op positiviteit over de gehele carrière is significant (.356). De proportie verklaarde variantie van dit verband is 12.4%. De regressieanalyse toonde aan dat er geen significant verband is tussen de tevredenheid van de studiekeuze en de positiviteit over een eerste baan. F(1,102) = .965 P > .05.
Hypothese 5a*: Er is een verband tussen de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van positiviteit over het vinden van een eerste baan na de studie* kan niet worden aangenomen.

De regressieanalyse toonde aan dat er wel een significant verband is tussen de tevredenheid van de studiekeuze en de positiviteit over de gehele carrière. F(1, 102) = 14.423 p =.000. Hypothese 5b*: Er is een verband tussen de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van positiviteit over de gehele carrière* kan worden aangenomen.

De regressieanalyse toonde aan dat er geen significant verband is tussen de tevredenheid van de studiekeuze en de mate van duidelijkheid en belang van een carrièrebeeld. F(1,102) = 3.509 p > .05 Hypothese 5c*: Er is een verband tussen de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van duidelijkheid en belang van een carrièrebeeld* kan niet worden aangenomen.

5.4.6 Hoofdvraag

‘Is er een verband tussen bewust studiekeuzegedrag en het carrièreperspectief van studenten?’

Eveneens als hypothese 5 is ook hypothese 1: *Er is een verband tussen bewust studiekeuzegedrag en het carrièreperspectief* opgedeeld in drie nieuwe hypotheses.
Hypothese 1a: *Er is een verband tussen bewust studiekeuzegedrag en de mate van positiviteit over het vinden van een eerste baan na de studie.*
Hypothese 1b: *Er is een verband tussen bewust studiekeuzegedrag en de mate van positiviteit over de gehele carrière.*
Hypothese 1c: *Er is een verband tussen bewust studiekeuzegedrag de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van duidelijkheid en belang van een carrièrebeeld.*

Tabel 7 regressietabel verband bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief

Afhankelijke variabelen:	Positief eerste baan	Positief gehele carrière	Beeld carrière
Intercept	1.779(.495)**	2.010(.419)**	.786(.361)*
Onafhankelijke var			
Bewust studiekeuzegedrag	.422(.146)**	.420(.124)**	.602(.106)**
Variantie			
R	.275	.319	.489
R^2	.076	.102	.239

*p < .05 ** p < .01 (two-tailed)

In de bovenstaande tabel (tabel 7) is het verband weergeven tussen bewust studiekeuzegedrag en de verschillende dimensies van carrièreperspectief. In tabel 7 zijn de regressiecoëfficiënten af te lezen en of er sprake is van een significant effect. De proportie verklaarde variantie van de verschillende verbanden zijn respectievelijk 7,6%, 10,2% en 23,9%.
De regressieanalyse toonde aan dat er een significant positief verband is tussen bewust studiekeuzegedrag en de positiviteit over een eerste baan. $F(1,102) = 8.373$ $p < .01$. De hypothese 1a*: Er is een verband tussen bewust studiekeuzegedrag en de mate van positiviteit over het vinden van een eerste baan na de studie* kan worden aangenomen.

De regressieanalyse toonde aan dat er een significant verband is tussen bewust

studiekeuzegedrag en de positiviteit over de gehele carrière. F(1,102) = 11.572 p <.01 De hypothese 1b*: Er is een verband bewust studiekeuzegedrag en de mate van positiviteit over de gehele carrière* kan worden aangenomen.

De regressieanalyse toonde aan dat er geen significant verband is tussen bewust studiekeuzegedrag en de mate van duidelijkheid en belang van een carrièrebeeld. F(1,102) = 31.970 p = .000. De hypothese 1c*: Er is een verband tussen bewust studiekeuzegedrag de tevredenheid over de studiekeuze en de mate van duidelijkheid en belang van een carrièrebeeld* kan worden aangenomen.

5.5 Verbanden model

In het onderstaande model is te zien dat er sprake was van een positief significant verband tussen bewust studiekeuzegedrag en tevreden met studiekeuze. Daarnaast is er een significant verband gevonden tussen bewust studiekeuzegedrag en alle drie dimensies van carrièreperspectief. Er is alleen een significant positief verband gevonden tussen tevredenheid studiekeuze en het positief zijn over de gehele carrière. Er bleek geen verband te bestaan tussen de tevredenheid en de andere twee dimensie van het carrièreperspectief.

Model 2

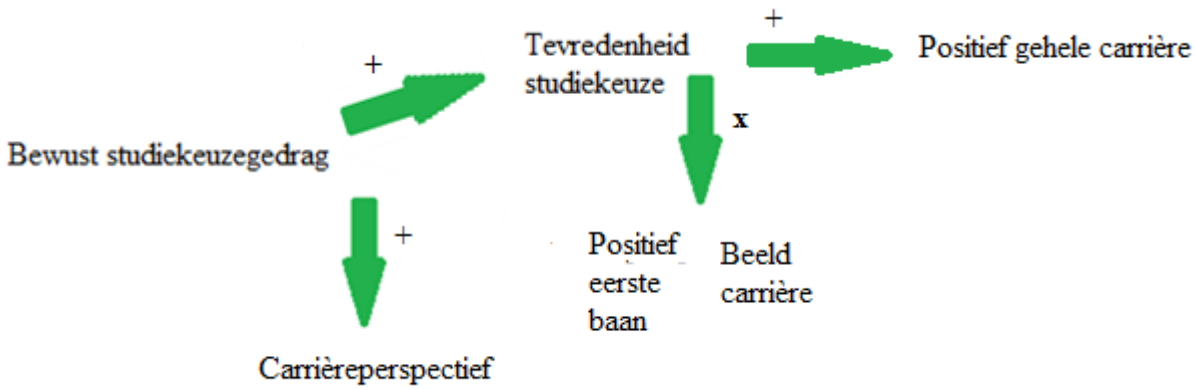

6. Conclusie

Het doel van dit onderzoek was inzicht te krijgen of bewust studiekeuzegedrag van invloed is op het carrièreperspectief van studenten. Allereerst worden de belangrijkste resultaten samengevat en worden mogelijke verklaringen voor deze resultaten weergegeven. In de

discussie worden de beperkingen van het onderzoek toegelicht en worden een aantal voorstellen gedaan voor vervolgonderzoek. Tot slot wordt er persoonlijk gereflecteerd op het onderzoeksproces.

6.1.1 Carrièreperspectief

Dit onderzoek heeft geprobeerd inzicht te geven in de verschillende facetten van carrièreperspectief. Omdat de literatuur over carrièreperspectief van de huidige generatie studenten beperkt is, is er allereerst geprobeerd door middel van kwalitatieve interviews inzicht te krijgen in wat carrièreperspectief betekent voor de huidige generatie studenten. Eerdere onderzoeken keken enkel naar de inschatting van het vinden naar een nieuwe baan (de Hauw & de Vos, 2010) of de mate van toekomstgerichtheid (De Bilde et al., 2011; Husman & Lens, 1999). In dit onderzoek is er naar drie factoren gekeken die het carrièreperspectief van studenten bepalen. Het uitzicht op een eerste baan, positief zijn over de gehele carrière en het hebben van een beeld over de toekomstige carrière. Uit de interviews kwam eveneens naar voren dat studenten voornamelijk negatief zijn over het vinden van de eerste baan. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat door de huidige economische situatie de kansen op een baan beperkt zijn. Uit de literatuur kwam eveneens naar voren dat studenten van de millenniumgeneratie realistische verwachtingen hebben van hun eerste baan. Studenten die net begonnen met studeren zijn minder realistisch over hun eerste baan dan studenten die bijna zijn afgestudeerd (Ng et al., 2010). Dus zodra het perspectief dichterbij komt worden zij negatiever. Dit is een mogelijke verklaring waarom studenten een stuk positiever waren over de rest van hun carrière, ook al hadden zij hier nog geen duidelijk beeld van. Een mogelijke verklaring is dat studenten het moeilijk vinden om zich een beeld van de lange termijn te vormen (Greenbank, 2014).

Uit het kwantitatieve onderzoek kwam naar voren dat studenten die positiever waren over hun eerste baan ook positiever waren over hun gehele carrière en ook een duidelijker beeld hadden van hun carrière. Een mogelijke verklaring is dat studenten die een duidelijker beeld hebben van hun toekomstige carrière, beter weten wat zij willen, waardoor ze ook een positiever gevoel hebben over hun carrière.

6.1.2 Bewust studiekeuzegedrag

Er zijn verschillende type keuzemakers. Maximizers hebben over het algemeen veel meer moeite met het maken van keuzes, omdat ze de uitkomst van een keuze willen maximaliseren

en gebruiken hierdoor zoveel mogelijk informatie om de beste keuzes te maken (Iyengar et al., 2006). Daarnaast zijn mensen met een interne locus of control van mening meer invloed te hebben op hun eigen leven dan mensen met een externe locus of control (Rotter, 1966). Hierdoor zouden ook mensen met een interne locus of control bewustere studiekeuzes maken en gebruik maken van meer informatiebronnen (Coleman & Deleire, 2013). Uit de correlatieanalyse kwam naar voren dat er geen significant verband was tussen maximizer en een interne locus of control. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat mensen met een interne locus of control vaak tevreden zijn met hun keuze, omdat ze hier zelf invloed op hebben gehad (Harrison, Lewis & Straka, 1984). Terwijl maximizers vaker ontevreden zijn met hun keuze achteraf (Lewer et al., 2009; Schwartz et al., 2002). Wel kozen maximizers hun studie bewuster en baseerden maximizers hun studiekeuzes voornamelijk op de mogelijkheden op de lange termijn. Opvallend was dat er geen verband werd gevonden tussen maximizers en het gebruik van officiële informatiekanalen en keuze gebaseerd op de korte termijn. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat maximizers voornamelijk de kansen op een goede carrière willen maximaliseren en de studie inhoudelijk minder belangrijk vinden. Informatiekanalen lijken voornamelijk in te gaan op de inhoud van de studie en minder op de carrière die met de studie bereikt kan worden. Mensen met een hogere interne locus of control maakten eveneens een bewustere studiekeuze. Zij denken zelf invloed uit te oefenen op de keuzes die ze maken en de uitkomsten hiervan. Zij baseren daarom hun keuze zowel op de lange als op de korte termijn en gebruiken daarbij veel officiële informatiekanalen.

6.1.3 Tevredenheid over de gekozen studie

Hoewel maximizers achteraf ontevredener zouden zijn met het hun keuzes (Schwartz et al., 2002) en een bewust keuzeproces zou leiden tot een groter ontevredenheid achteraf (Dijksterhuis et al., 2006) bleek dit bij studiekeuzes niet het geval te zijn. Integendeel, studenten die hun bachelor keuze bewust maakten waren tevredener over hun keuze. Kahneman (2011) beschreef dat er veel fouten zitten in het onbewuste denken (systeem 1) terwijl het langzame denken veel beter in staat is om problemen te overzien (systeem 2). Mogelijk zijn studenten die dus goed nagedacht hadden over de inhoud van de studie en de mogelijkheden in de toekomst, achteraf meer tevreden met hun studiekeuze, ondanks dat zij maximizer zijn en een bewust keuzeproces hebben doorlopen. Een andere mogelijke verklaring is dat maximizers, die hun keuze voornamelijk baseren op de uitkomsten op de lange termijn, pas ontevreden zijn met hun keuze als blijkt dat zij een andere carrière hadden kunnen hebben door een andere studiekeuze te maken.

De tevredenheid over de gekozen studie was enkel van invloed op hoe optimistisch studenten waren over hun gehele carrière. Studenten die dus tevreden waren met hun studie hadden niet automatisch ook meer vertrouwen in het vinden van een eerste baan of een duidelijker beeld van hun toekomstige carrière. Echter er is nog niet eerder onderzocht waarom studenten die tevreden zijn met hun studie optimistischer zijn over hun gehele carrière. Wel zijn studenten over het algemeen optimistischer over hun carrière op de lange termijn dan op de korte termijn (Ng et al., 2010). Vervolgonderzoek zou moeten uitwijzen waarom er een verband is tussen tevredenheid van de studie en het optimisme over de gehele carrière.

6.1.4 Bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief

Studenten die bewust hun studie hebben gekozen zijn optimistischer over hun toekomstige carrière, zowel op de korte termijn als de lange termijn. Mogelijke verklaring is dat maximizers vaak meer succes hebben in hun leven en daarom denken ook te kunnen slagen in hun carrière (Iyengar et al., 2006). Een andere verklaring zou kunnen zijn, dat jongeren met een lager zelfbeeld, die vaker makkelijker en minder uitdagende studies kiezen en hun keuze dus niet rationeel maken (Rodd et al., 2014), ook minder vertrouwen hebben in hun toekomstige carrière. Een andere verklaring is dat studenten met een hogere interne locus of control denken zelf invloed te hebben op hun leven en daardoor zien zij zichzelf als verantwoordelijk voor hun toekomstige carrière. Externe factoren, zoals een economische recessie heeft weinig invloed op het optimisme over de toekomstige carrière bij studenten met een interne locus of control.

Studenten die optimistischer zijn over hun toekomstige carrière zouden ook succesvoller kunnen zijn in hun carrière. Uit een eerder gedaan onderzoek bleek namelijk dat mensen die meer vertrouwen hadden in hun carrière sneller en een betere baan vonden dan mensen die hier minder vertrouwen in hadden (Proudfoot, Gray, Carson, Guest & Dunn, 1999).

Tot slot bleek er ook een significant verband te zijn tussen het hebben van een carrièrebeeld en bewust studiekeuzegedrag. Mogelijk zijn studenten die bewuster kiezen ook meer bezig met hun toekomstige carrière en vinden zij het belangrijk om een duidelijk beeld van hun toekomstige carrière te hebben. Er is echter geen experiment uitgevoerd, waardoor niet kan worden aangetoond of studenten eerst een duidelijk carrièrebeeld hadden en vervolgens bewust hun studie kozen of dat dit andersom gebeurt.

Gemeiis & Verschueren (2007) gingen uit van het eerste en vonden dat mensen die op jonge leeftijd een duidelijk carrièrebeeld hebben succesvollere carrièrekeuzes maken. Veel onderzoeken gaan in op de toekomstgerichtheid van jongeren. Jongeren met een grotere toekomstgerichtheid zien meer verband tussen hun huidig handelen en de gevolgen in de toekomst. Jongeren met een duidelijker beeld van hun toekomst zouden gemotiveerder zijn in hun studie (De Bilde et al., 2011; Husman & Lens, 1999).

In dit onderzoek wordt interdisciplinair het belang aangetoond om een bewuste studiekeuze te maken. Studenten die bewust studiekeuzes maken zijn achteraf tevredener met hun studie en hebben een beter en optimistischer beeld van hun toekomstige carrière. Universiteiten en de overheid proberen onder andere door middel van informatievoorziening en het verplicht proefstuderen, studenten de beste beslissing te laten nemen. Op basis van dit onderzoek zouden studenten meer gestimuleerd moeten worden om bewust hun studie te kiezen. Uit onderzoek blijkt echter dat het bij een groot aantal keuze opties moeilijk is om rationeel en bewust een keuze te maken (Simon, 1987). Momenteel zijn er in Nederland 423 Universitaire (Studiekeuze123, z.d.). Universiteiten zouden het aanbod van universitaire bachelors kunnen terugbrengen naar een kleiner aantal, waardoor het voor studenten makkelijker wordt om te kiezen.

6.2 Discussie

Ondanks dat er veel significante verbanden zijn gevonden tussen de verschillende subdimensies die bewust studiekeuzegedrag meten, waren niet alle verbanden significant. Toch is er besloten om één schaal voor bewust studiekeuzegedrag te maken om dat de betrouwbaarheid van deze schaal hoog was, dit heeft mogelijk de resultaten beïnvloed.

De regressieanalyses leverden in sommige gevallen significante effecten op. Echter de proportie verklaarde variantie niet altijd heel hoog. In het geval van het effect van bewust studiekeuzegedrag op het optimisme over een eerste baan werd maar 7,6% van de variantie van de afhankelijke variabelen voorspeld door de voorspellende variabelen. Echter bewust studiekeuzegedrag voorspelde 23,9% van de variantie in het hebben van een beeld van een carrièreperspectief. Andere factoren die niet onderzocht zijn in dit onderzoek spelen ook een rol bij het carrièreperspectief van studenten.

Tot slot is er geen experiment gedaan in dit onderzoek, zodat causaliteit niet aangetoond kan

worden. Hierdoor is niet duidelijk of bewust keuzegedrag van invloed is op de tevredenheid van een studiekeuze en carrièreperspectief of andersom.

Naar aanleiding van dit onderzoek is het interessant om bewust studiekeuzegedrag en carrièreperspectief van studenten verder te onderzoeken. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de causaliteit van de gevonden effecten. Het idee van Future Time Perspective is dat een beeld vormen van de toekomst bijdraagt aan de studiemotivatie en misschien ook aan het maken van bewuste studiekeuzes. Dit concept is in dit onderzoek niet meegenomen, maar kan een waardevolle aanvulling zijn. Daarnaast zou verder onderzoek moeten uitwijzen of optimisme over een toekomstige carrière van invloed is op hoe succesvol iemand is in zijn carrière. Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat werklozen met weinig zelfvertrouwen en een laag zelfbeeld moeilijker een baan vinden dan werklozen die dit niet hebben (Proudfoot et al., 1999). De mogelijkheid bestaat dat studenten met een positief beeld van hun toekomstige carrière ook makkelijker een baan vinden, omdat ze meer zelfvertrouwen hebben.

6.3 Reflectie

Terugkijkend op het schrijven van mijn scriptie, heb ik veel geleerd en vooral van de fouten die ik tijdens het proces heb gemaakt. Aan het begin van mijn scriptie had ik erg veel moeite om een onderwerp te kiezen. Ik heb uiteindelijk de knoop te laat doorgehakt, waardoor ik bij het schrijven van mijn onderzoeksvoorstel in tijdnood kwam. Ik ben wel tevreden met het onderwerp dat ik heb gekozen. Hierdoor was het mogelijk om gemotiveerd te blijven en hard te werken.

Bij het schrijven van mijn theoretisch kader kwam ik er al snel achter dat het begrip carrièreperspectief op de manier die ik voor ogen had, niet was onderzocht. Dit bemoeilijkte het schrijven van een compleet theoretisch kader. Hierdoor was ik genoodzaakt om zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek te doen.

Ik heb mixed methods onderzoek gedaan. Deze onderzoeksstrategie vraagt om een strakke planning en vooral aan het begin van mijn dataverzameling heb ik de tijd die ik dacht nodig te hebben onderschat. Allereerst heb ik kwalitatief onderzoek gedaan om een beter beeld te krijgen van het begrip carrièreperspectief. Ik ben te lang bezig geweest met de interviews, vervolgens moest ik de kwalitatieve interviews analyseren, voordat ik mijn kwantitatieve vragenlijst kon maken. Dit kostte bij elkaar heel veel tijd, waardoor ik nog maar drie dagen

overhad om mijn kwantitatieve data te verzamelen. Uiteindelijk is het gelukt om in drie dagen meer dan 100 respondenten te krijgen, maar als ik meer tijd had gehad, hadden dit er ongetwijfeld meer kunnen zijn. Zowel bij het kwalitatieve onderzoek als kwantitatieve onderzoek had ik idealiter meer respondenten gewild.

Het analyseren van de kwantitatieve data ging mij goed af. Ik had in mijn ogen voldoende kennis om de benodigde statistieke toetsen uit te voeren. Helaas kwam ik er bij het analyseren achter, dat ik de dimensie het proces van bewust studiekeuzegedrag anders had moeten meten. Ik had door middel van drie items het proces van bewust kiezen gemeten, één item was contra-indictief. Maar uit de Cronbach's α bleek dat dit item niet het tegenovergestelde vroeg van de andere twee items. Achteraf had ik er beter aangedaan om de respondenten te vragen welke van de twee stellingen het meest op hen van toepassing was. Hierdoor had ik twee groepen gehad van mensen die een bewust keuze proces waren doorlopen tijdens hun studiekeuze en zij die dat niet hadden gedaan.

Al met al ben ik tevreden met het onderzoek dat ik heb uitgevoerd. In volgend onderzoek zal ik een paar valkuilen kunnen vermijden.

7. Literatuurlijst

Abelson, P. H. (1971). Career Choices. *American Association for the Advancement of Science,174(4016)*

Abrahamsen, B., & Drange, I. (2014). Ethnic Minority Students' Career Expectations in Prospective Professions: Navigating between Ambitions and Discrimination. *Sociology*, 1-18.

Bilde, J. de, Vansteenkiste, M., & Lens, W. (2011). Understanding the association between future time perspective and self-regulated learning through the lens of self-determination theory. *Learning and Instruction*, *21*(3), 332-344.

Boone, C., van Olffen, W., & Roijakkers, N. (2004). Selection on the road to a career: Evidence of personality sorting in educational choice. *Journal of Career Development*, *31*(1), 61-78.

Botti, S., & Hsee, C. K. (2010). Dazed and confused by choice: How the temporal costs of choice freedom lead to undesirable outcomes. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, *112*(2), 161–171.

Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice*. Stanford University Press.

Bryman, A. (2008). *Social research methods*. Oxford university press.

Coleman, M., & DeLeire, T. (2003). An economic model of locus of control and the human capital investment decision. *Journal of Human Resources*, *38*(3), 701-721.

Craig, A. R., Franklin, J. A., & Andrews, G. (1984). A scale to measure locus of control of behaviour. *British Journal of Medical Psychology*, *57*(2), 173-180.

Dawn, B.V., & Powers , L. (2013). Generation Y values and lifestyle segments. *Journal of Consumer Marketing*, *30*(7), 597 – 606.

Dikke van Dale (z.d.)

Dijksterhuis, A., Bos, M. W., Nordgren, L. F., & Van Baaren, R. B. (2006). On making the right choice: The deliberation-without-attention effect. *Science*, *311*(5763), 1005-1007.

Dijksterhuis, A. P. (2007). *Het slimme onbewuste*: *Denken met gevoel.* Amsterdam: Prometheus.

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics. London*: Sage.

Gemeiis, V., & Verschueren K. (2007). High school students' career decision-making process: Consequences for choice implementation in higher education. *Journal of Vocational Behavior, 70*(2), 223-241.

Gerenda, F., & Tonetto, L. M. (z.d.) The Effect of Intuition and Reasoning on Choice Overload. 1-12.

Gourville, J. T., & Soman, D. (2005). Overchoice and assortment type: When and why variety backfires. *Marketing science*, *24*(3), 382-395.

Greenbank, P. (2014). Career decision-making: 'I don't think twice, but it'll be all right'. *Research in Post-Compulsory Education*, *19*(2), 177-193.

Harrison, W., Lewis, G., & Straka, T. (1984). Locus of control, choice, and satisfaction with an assigned task. *Journal of Research in Personality*, *18*(3), 342-351.

Hauw, S. de, & Vos, A. de (2010). Millennials' career perspective and psychological contract expectations: Does the recession lead to lowered expectations? *Journal of Business and Psychology*, *25*(2), 293-302.

Hills, C., Ryan, S., Smith, D. R., & Warren-Forward, H. (2012). The impact of 'Generation Y' occupational therapy students on practice education. *Australian occupational therapy journal*, *59*(2), 156-163.

Hodkinson, P. (1998). How young people make career decisions. *Education + training*, *40*(6/7), 301-306.

Husman, J., & Lens, W. (1999). The role of the future in student motivation. *Educational psychologist*, *34*(2), 113-125.

Husman, J., & Shell, D. F. (2008). Beliefs and perceptions about the future: A measurement of future time perspective. *Learning and Individual Differences,18*(2), 166-175.

Igbaria, M., Greenhaus, J. H., & Parasuraman, S. (1991). Career orientations of MIS employees: An empirical analysis. *MIS quarterly*, *5*(2), 151-169.

Iyengar, S.S., & Lepper, M. R. (2000). When choice is demotivating: Can one desire too much of a good thing? *Journal of Personality and Social Psychology, 79*(6), 995-1006.

Iyengar, S. S., Wells, R. E., & Schwartz, B. (2006). Doing better but feeling worse looking for the "best" job undermines satisfaction. *Psychological Science,17*(2), 143-150.

Johnson, L. (1995). A Multidimensional Analysis of the Vocational Aspirations of College Students. *Measurement and evaluation in counseling and development, 28*(1), 25-44.

Kahneman, D. (2011). *Thinking Fast and Slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Krahn, H. J., & Galambos, N. L. (2013). Work values and beliefs of 'Generation X' and 'Generation Y'. *Journal of Youth Studies, 17*(1), 92-112.

Kupperschmidt, B. R. (2001). Understanding net generation employees. *Journal of Nursing Administration, 31*(12), 570-574.

Lewer, J., Gerlich, N., & Gretz, R. (2009). Maximizing and satisficing consumer behavior: Model and test. *Southwestern Economic Review, 36*(1), 127-139.

Metz, A. J., Fouad, N., & Ihle-Helledy, K. (2009). Career aspirations and expectations of college students: Demographic and labor market comparisons. *Journal of Career Assessment, 17*(3), 155-171.

Ng, E.S.W., Schweitzer, L. & Lyons, S.T. (2010). New Generation, Great Expectations: A Field Study of the Millennial Generation. *Journal of Business and Psychology, 25*(2), 281-292.

Oostrom, F. (2006). Onderzoekend Onderwijs. Jaarrede voor de verenigde vergadering van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen. 1-9.

Open Universiteit Nederland. (2008). Dies Natalis Redes. 1-42.

Peetsma, T. D. (2000). Future time perspective as a predictor of school investment. *Scandinavian Journal of Educational Research, 44*(2), 177-192.

Proudfoot, J., Gray, J., Carson, J., Guest, D., & Dunn, G. (1999). Psychological training improves mental health and job-finding among unemployed people. *International archives of occupational and environmental health*, *72*, S40-S42.

Rochat, D., & Demeulemeester, J. L. (2001). Rational choice under unequal constraints: The example of Belgian higher education. *Economics of Education Review*, *20*(1), 15-26.

Rodd, M., Reiss, M., & Mujtaba, T. (2014). Qualified, but not choosing STEM at university: unconscious influences on choice of study. *Canadian Journal of Science, Mathematics and Technology Education*, *00*(0), 1-16.

Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological monographs: General and applied*, *80*(1), 1-27.

Schwartz, B. (2004). The paradox of choice. New York: Ecco.

Schwartz, B., Ward, A., Monterosso, J., Lyubomirsky, S., White, K., & Lehman, D. R. (2002). Maximizing versus satisficing: Happiness is a matter of choice. *Journal of personality and social psychology*, *83*(5), 1178-1197)

Simon, H. A. (1956). Rational choice and the structure of the environment. *Psychological review*, *63*(2), 129-138.

Simon, H. A. (1987). Making management decisions: The role of intuition and emotion. *The Academy of Management Executive (1987-1989)*, *1*(1), 57-64.

Studiekeuze123 (z.d.). Geraadpleegd op 25 januari 2015, van: https://www.studiekeuze123.nl/zoek/

Super, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of vocational behavior*, *16*(3), 282-298.

Tiemeijer, W. L., Thomas, C., & Prast, H. M. (Reds.). (2009). *De menselijke beslisser: Over de psychologie van keuze en gedrag*. Amsterdam University Press.

Verme, P. (2009). Happiness, freedom and control. *Journal of Economic Behavior & Organization*, *71*(2), 146-161.

Walker, T. L., & Tracey, T. J. G. (2012). The role of future time perspective in career decision-making. *Journal of Vocational Behavior*, *81*(2), 150-158.

8. Bijlagen

8.1 Kwalitatieve interviewvragen carrièreperspectief

Studie:

Fase in de studie:

Wat betekent voor jou carrièreperspectief?

- Hoe zou jij carrièreperspectief definiëren.

Schets een beeld van je toekomstige carrière?

- Hoe duidelijk is dit beeld?
- Hoe belangrijk vind je het om een duidelijk beeld te hebben?

Hoe positief ben jij over, je toekomstige carrière?

- Waarom ben je positief/negatief over je toekomstige carrière?

Welke doelen heb je voor je toekomstige carrière?

- Denk je deze doelen te gaan behalen?

8.2 Operationaliseringstabellen

Operationalisering Carrièreperspectief kwalitatief onderzoek:

Kenmerk	dimensies	indicatoren
Carrièreperspectief	Duidelijk/onduidelijk beeld	Het hebben van een duidelijk beeld van toekomstige carrière
	Positief/negatief	Het hebben van een positief gevoel over een toekomstige carrière
	Concrete doelen	Het hebben van concrete doelen

Operationalisering tabellen voor kwantitatief onderzoek bewust studiekeuzegedrag, tevredenheid met studiekeuze en carrièreperspectief

Kenmerk	Dimensies	Subdimensies	Subdimensies	Indicatoren
Bewust studiekeuze gedrag = Het rationeel kiezen van een studie	keuzeproces bewust: voor- en nadelen afwegen onbewust: goed gevoel over keuze hebben			De mate waarin iemand de voor- en nadelen heeft afgewogen van zijn keuze.
	type keuzemaker	maximizer	spijt	Mate dat iemand spijt heeft of twijfels heeft na het maken van een keuze
			Maximalisatie tendens	Mate waarin iemand altijd alle mogelijke keuzeopties wil weten, moeite heeft met het maken van keuzes en hoge standaarden heeft voor zichzelf.
		Interne locus of control		Mate van een lage externe locus of control
	Keuze gebaseerd op	Rationele gronden	Lange termijn perspectief	De mate waarin iemand bij zijn studiekeuze rekening met het lange termijn perspectief. Kansen na de studie.

			Korte termijn perspectief	De mate waarin iemand bij zijn studiekeuze rekening heeft gehouden met het korte termijn perspectief. Dus mogelijkheden tijdens de studie.
		Irrationele gronden		De mate waarin iemand bij zijn studiekeuze rekening heeft gehouden met irrationele redenen
		Officiële informatie kanalen		De mate waarin iemand voornamelijk gebruik heeft gemaakt van de officiële informatie kanalen bij het kiezen van een studie

Kenmerk	**Indicator**
Tevredenheid met studiekeuze	Mate van tevredenheid wat betreft studiekeuze

Kenmerk	**dimensies**	**subdimensies**	**indicatoren**
Carrièreperspectief	Duidelijk/onduidelijk beeld		Het hebben van een duidelijk beeld van toekomstige carrière
	Positief gevoel over carrière	Positief eerste baan	Het hebben van een positief gevoel over het vinden van een eerste baan
		Positief gehele carrière	Het hebben van een positief gevoel over de gehele carrière

8.3 Kwantitatieve vragenlijst

Voor mijn scriptie doe ik onderzoek naar keuzes van studenten en carrièrperspectief. Let dus goed op! Deze vragenlijst is alleen bedoeld voor **studenten aan een universiteit!**
Het invullen van de enquête duurt ongeveer 5 tot 10 minuten en alle antwoorden worden anoniem verwerkt.

Alvast bedankt voor het invullen.

Wat is je geslacht?

man

vrouw

Wat is je leeftijd (in jaren)?

Heb je een universitaire bachelor gehaald of doe je momenteel een universitaire bachelor?

ja

nee

In welke fase van de studie zit je?

Bachelor

Master

Anders, namelijk

In welk jaar ben je begonnen met studeren aan de universiteit?

eerder dan 2006

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

Geef bij de onderstaande stellingen aan in hoeverre ze op jou van toepassing zijn

	helemaal niet van toepassing	bijna niet van toepassing	neutraal	enigszins van toepassing	helemaal van toepassing
Wanneer ik TV kijk, zap ik langs alle zenders ook al heb ik al bedacht welk programma ik ga kijken.	O	O	O	O	O
Ik verwacht veel verschillende relaties te hebben voordat ik de perfecte match vind.	O	O	O	O	O
Het maakt niet uit hoe tevreden ik ben met mijn studie, ik kijk altijd uit naar betere mogelijkheden.	O	O	O	O	O
Ik fantaseer vaak over een ander leven dat erg verschilt van mijn huidige leven.	O	O	O	O	O
Ik ben een grote fan van lijstjes waarin wordt gerankt (bijvoorbeeld beste films, zangers, boeken, vakantiebestemmingen etc.)	O	O	O	O	O
Ik vind het vaak moeilijk om een cadeau voor een vriend te kopen.	O	O	O	O	O
Als ik winkel vind ik het moeilijk kleding te kopen die ik echt leuk vind	O	O	O	O	O
Ik vind schrijven erg moeilijk, zelfs als ik alleen een simpel berichtje naar een vriend stuur, vind ik het moeilijk mijzelf te verwoorden en probeer ik verschillende mogelijkheden voordat ik het verstuur.	O	O	O	O	O
Het maakt niet uit wat ik doe, ik heb de hoogste standaard voor mezelf.	O	O	O	O	O

Ik wil altijd en overal de beste in zijn.	O	O	O	O	O
Wanneer ik een keuze moet maken, probeer ik mij altijd voor te stellen wat alle andere mogelijkheden zijn, zelfs als deze opties niet mogelijk zijn op het moment.	O	O	O	O	O
Bij het kiezen van mijn bachelor heb ik alle mogelijke opties bekeken, ook studies waar ik door mijn vakkenpakket helemaal niet voor in aanmerking kwam.	O	O	O	O	O
Ik vond het kiezen van mijn bachelor erg moeilijk, omdat ik bang was niet de beste keuze te maken.	O	O	O	O	O
Wanneer ik een keuze maak, ben ik altijd benieuwd wat er gebeurd zou zijn als ik anders had gekozen	O	O	O	O	O
wanneer ik een keuze maak, probeer ik informatie te verzamelen over hoe andere keuzes zouden uitpakken.	O	O	O	O	O
Als ik een keuze maak die goed uitpakt, voelt het nog steeds als falen als ik ontdek dat een andere keuze nog beter zou zijn geweest.	O	O	O	O	O
Wanneer ik een beslissing neem, kijk ik er niet meer naar om.	O	O	O	O	O

Geef bij onderstaande stellingen steeds aan in hoeverre je het ermee eens bent

	helemaal mee oneens	mee oneens	gedeeltelijk mee oneens	gedeeltelijk mee eens	mee eens	helemaal mee eens
Ik kan tegenslagen zien aankomen en actie ondernemen om ze te vermijden	O	O	O	O	O	O
Heel veel van wat me overkomt, is waarschijnlijk slechts toeval	O	O	O	O	O	O
Iedereen weet dat geluk of toeval zijn toekomst bepaalt	O	O	O	O	O	O
Als ik plannen maak, ben ik er vrijwel zeker van dat ik ze kan laten slagen	O	O	O	O	O	O
mijn problemen en fouten zijn mijn eigen verantwoordelijkheid om aan te pakken	O	O	O	O	O	O
succes hebben is een kwestie van hard werken. Geluk heeft er weinig of niets mee te maken	O	O	O	O	O	O
Mijn leven wordt beheerst door factoren van buitenaf	O	O	O	O	O	O
Mensen zijn slachtoffer van omstandigheden waar ze niets aan kunnen veranderen.	O	O	O	O	O	O
Als ik gespannen ben wordt dit veroorzaakt door zaken die buiten mijn macht liggen	O	O	O	O	O	O
Ik geloof dat iemand zijn lot in eigen handen heeft	O	O	O	O	O	O
ik heb er vertrouwen in dat ik in staat ben om toekomstige problemen het hoofd te bieden	O	O	O	O	O	O

De onderstaande vragen gaan over het kiezen van een bacheloropleiding. Als je meerdere bachelors hebt gedaan houdt dan de keuze van je laatste bachelor in gedachten.

Van welke informatiekanalen heb je gebruik gemaakt bij de het kiezen van een bachelor (meerdere antwoorden mogelijk)?

- Opendag
- Website
- Informatiebrochure
- informatie van mensen die de betreffende studie volgden
- informatie van mensen die de betreffende studie niet volgden
- meningen van anderen
- meeloopdag
- geen enkele bron van informatie
- Anders, namelijk

Geef bij onderstaande stellingen aan in hoeverre ze op jou van toepassing waren.

	helemaal niet van toepassing	bijna niet van toepassing	neutraal	enigszins van toepassing	helemaal van toepassing
Voordat ik mijn bachelor koos, ben ik meer dan een jaar van te voren begonnen met informatie te verzamelen van verschillende studies.	O	O	O	O	O
Bij het maken van mijn keuze heb ik grondig de voor -en nadelen van mijn gekozen studie afgewogen.	O	O	O	O	O
Bij het maken van mijn keuze heb ik voornamelijk vertrouwd op welke studie het best voelde.	O	O	O	O	O

Geef bij de onderstaande stellingen aan in hoeverre ze een rol hebben gespeeld bij het kiezen van je bachelor.

	helemaal geen rol gespeeld	bijna geen rol gespeeld	neutraal	enigszins een rol gespeeld	grote rol gespeeld
De studie sloot aan bij de carrière die ik voor ogen had	O	O	O	O	O
met deze studie heb ik toegang tot de baan die ik later wil	O	O	O	O	O
de studie bood goede kansen op de arbeidsmarkt	O	O	O	O	O
met deze studie heb ik kans op een goed inkomen	O	O	O	O	O
de studie leek mij interessant	O	O	O	O	O

de studie ging in op waar ik meer over wilde weten	O	O	O	O	O
de studie daagde mij uit	O	O	O	O	O
de studie leek mij leuk	O	O	O	O	O
de studie had interessante vakken	O	O	O	O	O
de studie duurde niet al te lang	O	O	O	O	O
De studie leek mij niet al te moeilijk	O	O	O	O	O
mijn vrienden kozen dezelfde studie	O	O	O	O	O
de universiteit die deze studie aanbood was dichtbij	O	O	O	O	O
de universiteit die deze studie aanbood lag in een leuke stad	O	O	O	O	O
Mijn ouders wilden graag dat ik deze studie ging volgen	O	O	O	O	O
Er werd van mij verwacht deze studie te volgen	O	O	O	O	O

Geef bij de onderstaande stellingen aan in hoeverre je het hiermee eens bent.

	helemaal mee oneens	mee oneens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
Ik ben tevreden met de bachelorkeuze die ik heb gemaakt	O	O	O	O	O
Als ik terug in de tijd zou kunnen had ik een andere studiekeuze gemaakt	O	O	O	O	O
ik vind/vond mijn bachelor een zinvolle voorbereiding op mijn toekomstige carrière	O	O	O	O	O
Ik vind/vond mijn bachelor leuk	O	O	O	O	O
Ik vind/vond mijn bachelor interessant	O	O	O	O	O

Geef bij de onderstaande stellingen aan in hoeverre je het hiermee eens bent.

	helemaal mee oneens	mee oneens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
Ik heb na mijn studie goede kansen op een eerste baan die aansluit op mijn studie.	O	O	O	O	O
Ik heb voldoende mogelijkheden op een baan na mijn studie	O	O	O	O	O
Ik denk snel door te groeien (promotie te maken) als ik een baan heb.	O	O	O	O	O
Ik heb een duidelijk beeld van mijn toekomstige carrière.	O	O	O	O	O

Ik vind het belangrijk een duidelijk beeld te hebben van mijn toekomstige carrière	O	O	O	O	O
Het beeld dat ik van mijn toekomstige carrière heb, is moeilijk te bereiken.	O	O	O	O	O
Ik denk dat je met een universitairdiploma altijd goed terecht komt.	O	O	O	O	O
Ik vind het moeilijk te bedenken wat voor werk ik wil doen in de toekomst.	O	O	O	O	O
Ik ervaar druk vanuit mijn omgeving om een duidelijk beeld van mijn carrière te hebben.	O	O	O	O	O
Ik ben positief over mijn toekomstige carrière.	O	O	O	O	O
Ik ben positief over mijn toekomstige carrière, omdat ik mij onderscheid van andere studenten.	O	O	O	O	O
Ik denk in de toekomst een leuke baan te vinden.	O	O	O	O	O
Ik denk een leuke eerste baan te vinden.	O	O	O	O	O
Ik denk dat de arbeidsmarkt de komende jaren zal verbeteren, Waardoor het voor mij makkelijker wordt een baan te vinden dan voor jongeren die nu een baan zoeken.	O	O	O	O	O
Ik ben bang niet alles uit mijn carrière te halen wat erin zit.	O	O	O	O	O
Ik vind een carrière belangrijk	O	O	O	O	O

Ik denk mijn doelen voor mijn toekomstige carrière te behalen.	O	O	O	O	O
Ik had een duidelijk beeld van mijn toekomstige carrière toen ik mijn bachelor koos.	O	O	O	O	O

Hoe lang schat je dat het duurt een eerste baan te vinden, nadat je bent afgestudeerd (in maanden)?

8.4 Aannames testen

8.4.1 Aannames deelvraag 2

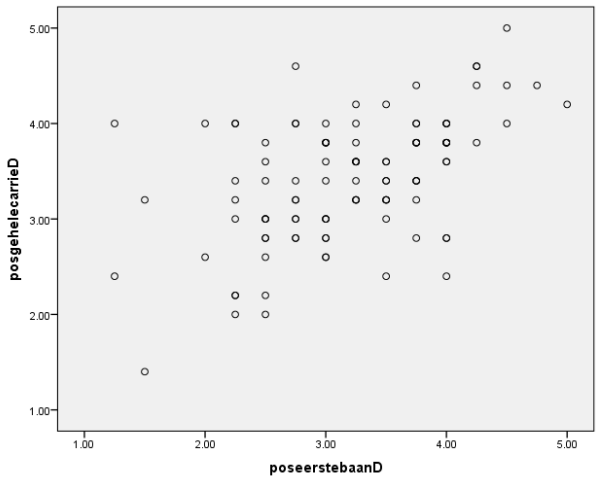

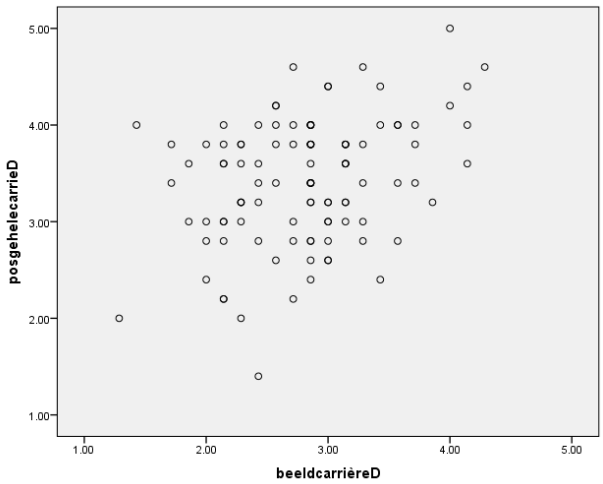

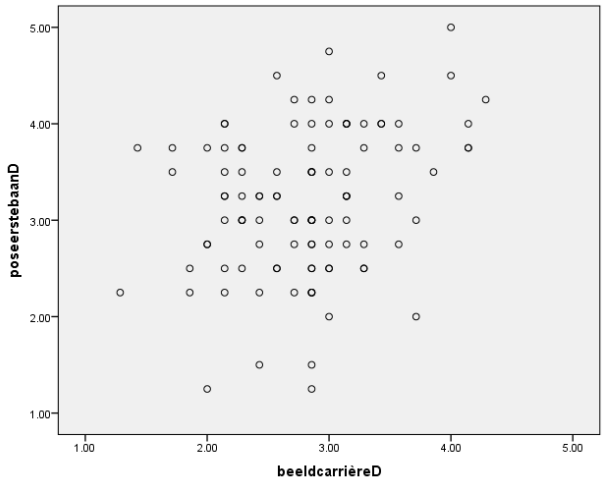

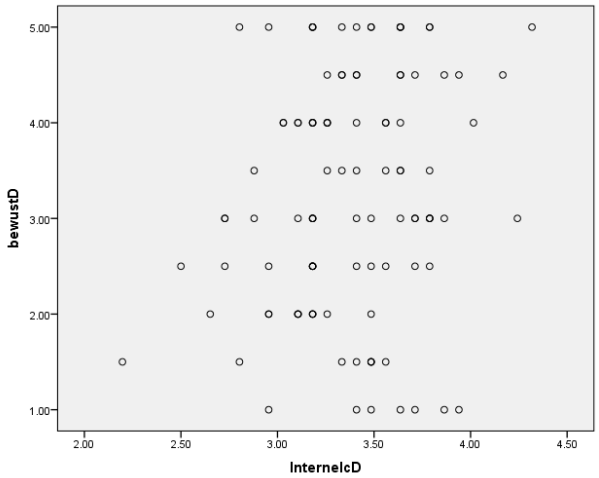

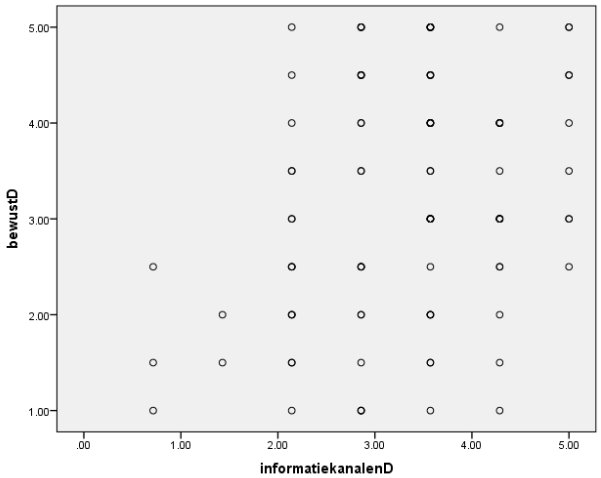

8.4.2. Aannames deelvraag 3

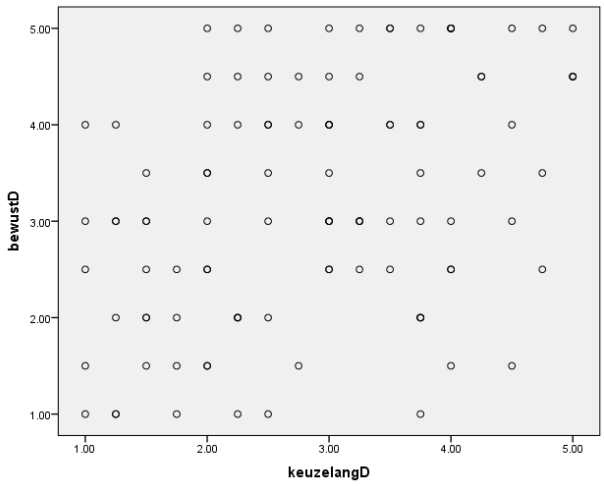
bewustD
keuzelangD

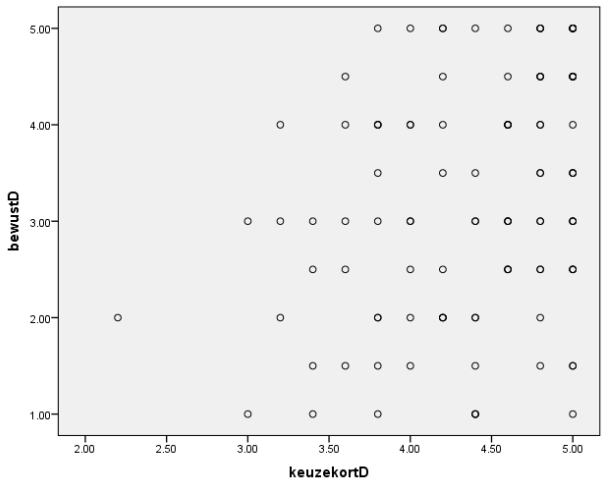
bewustD
keuzekortD

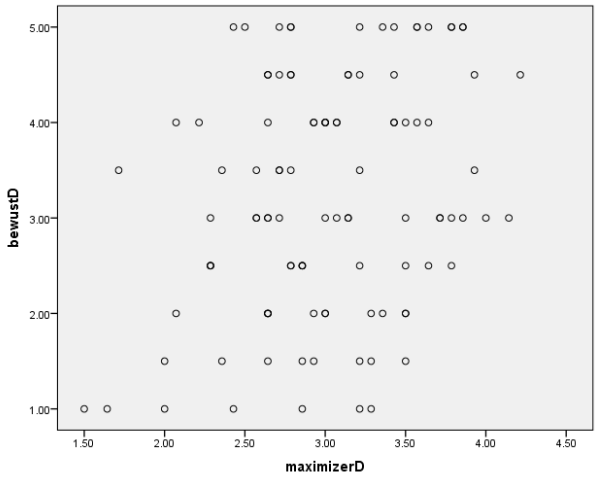
bewustD
maximizerD

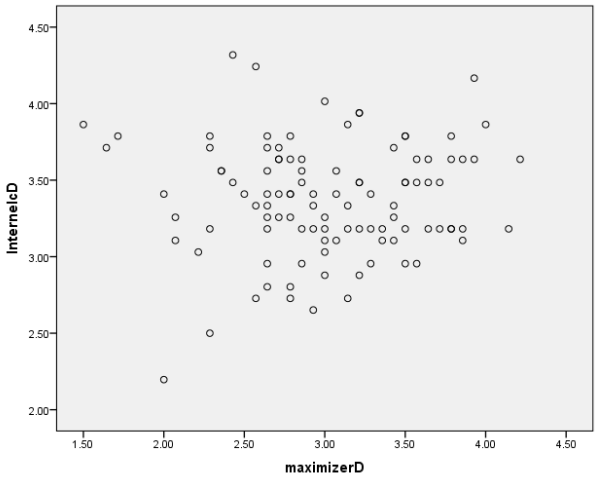
InternelcD
maximizerD

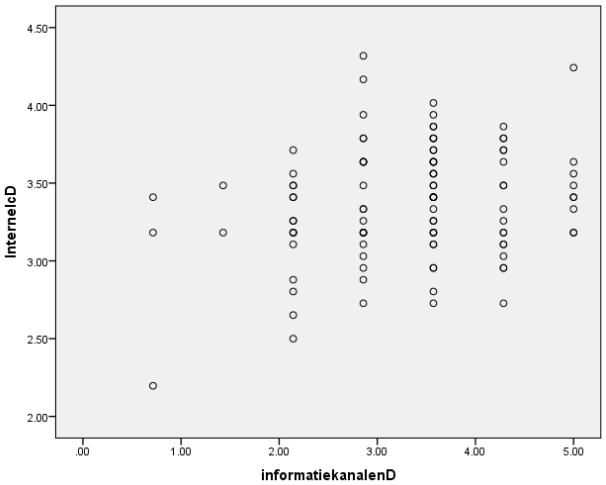
InternelcD
informatiekanalenD

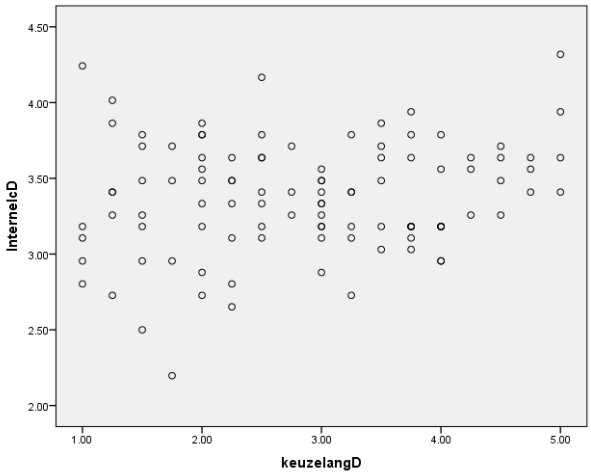
InternelcD
keuzelangD

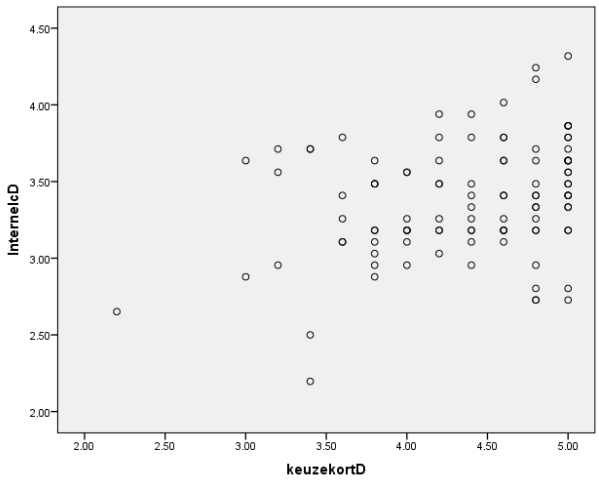
InternetcD
keuzekortD

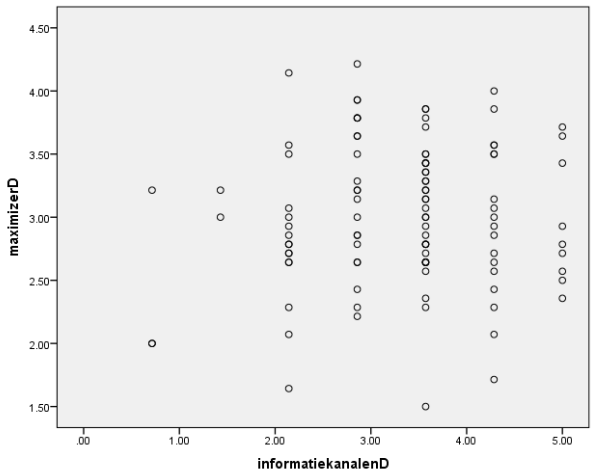
maximizerD
informatiekanalenD

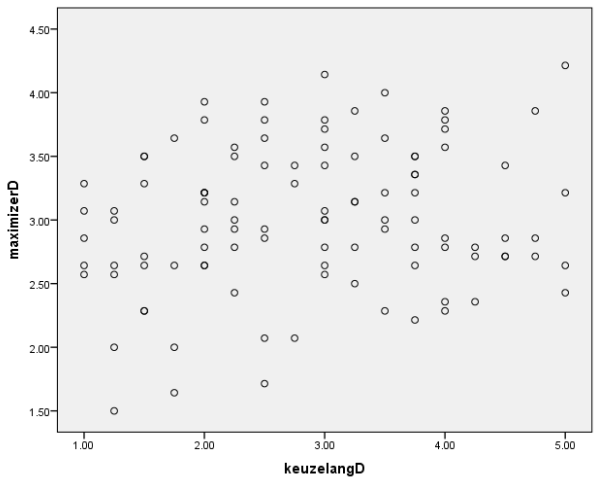
maximizerD
keuzelangD

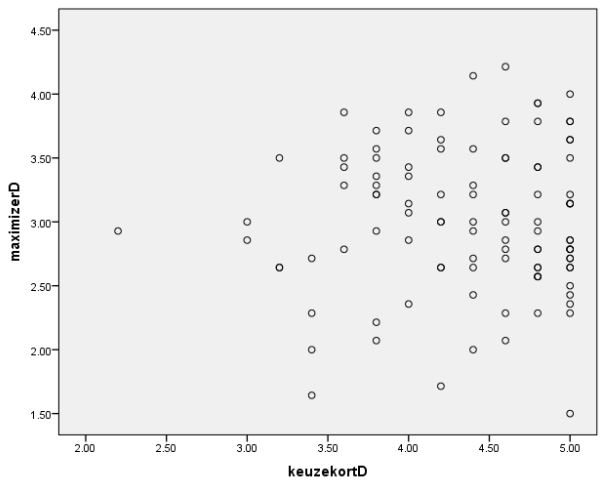
maximizerD
keuzekortD

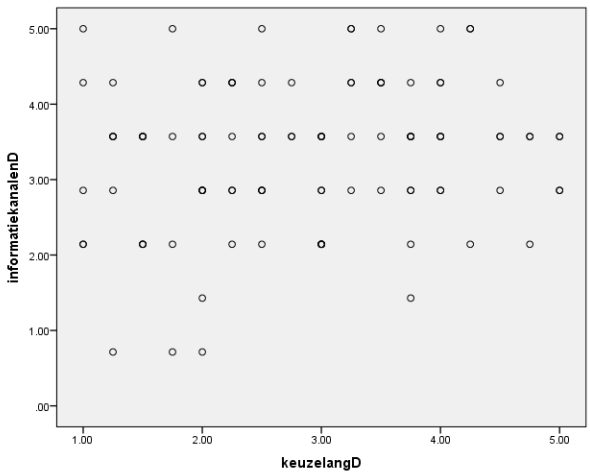
informatiekanalenD
keuzelangD

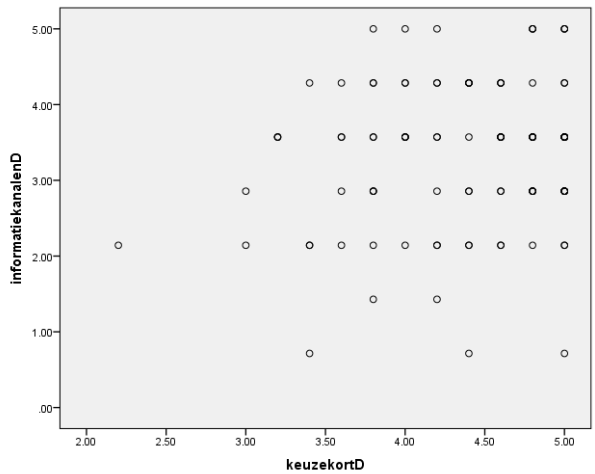
informatiekanalenD
keuzekortD

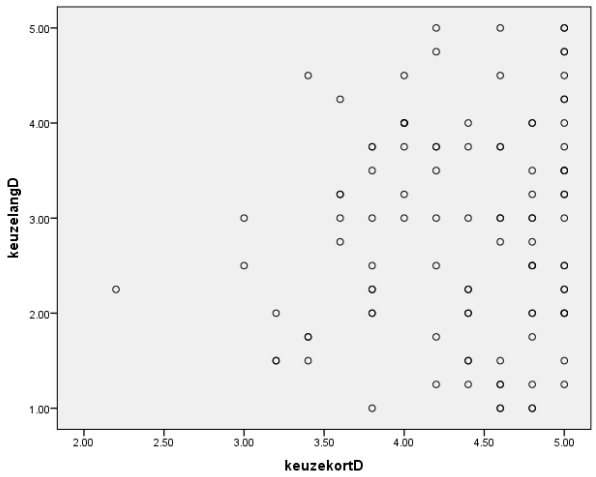

8.4.3 Aannames deelvraag 4:

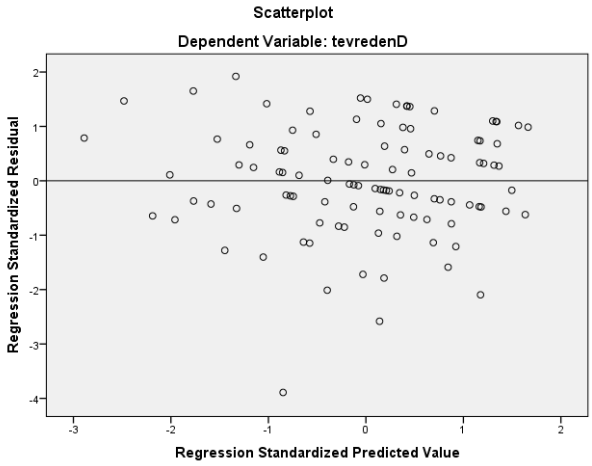

Durbin-Watson	2.085

8.4.4. Aannames deelvraag 5:

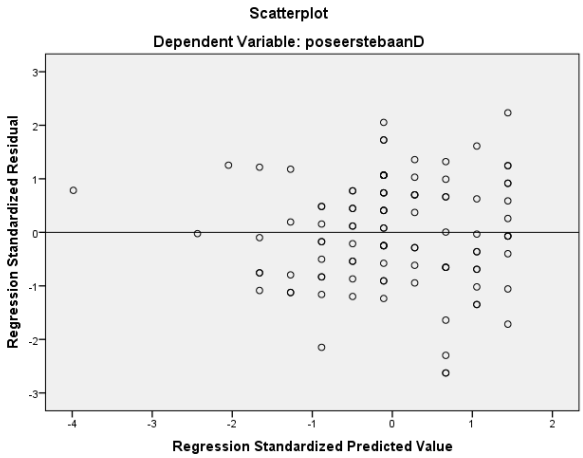

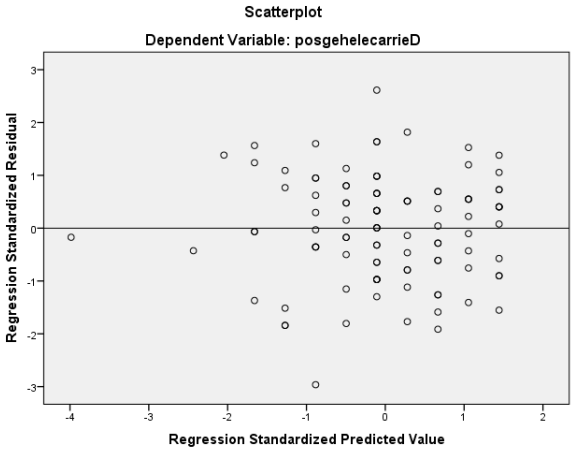

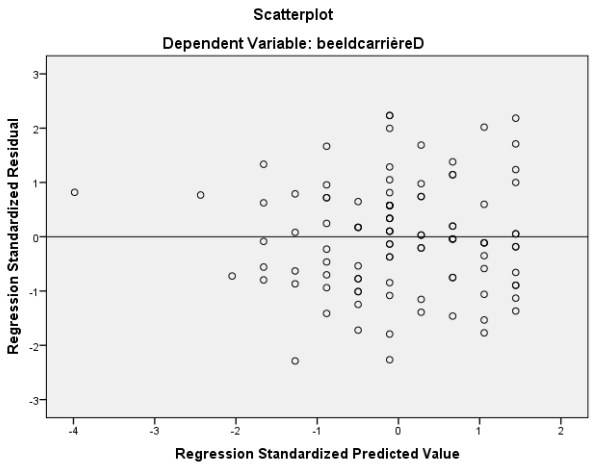

Durbin-Watson

Positief eerste baan	**1.875**
Positief gehele carrière	**1.876**
Beeld carrier	**2.017**

8.4.5 Aannames Hoofdvraag:

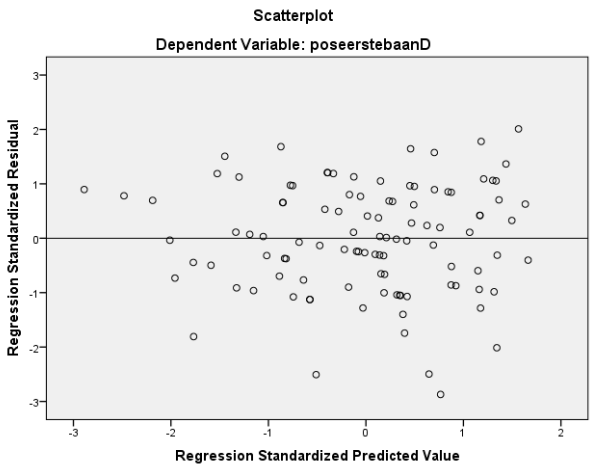

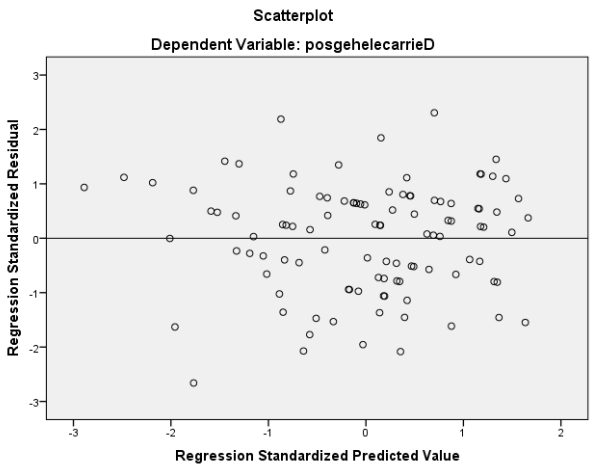

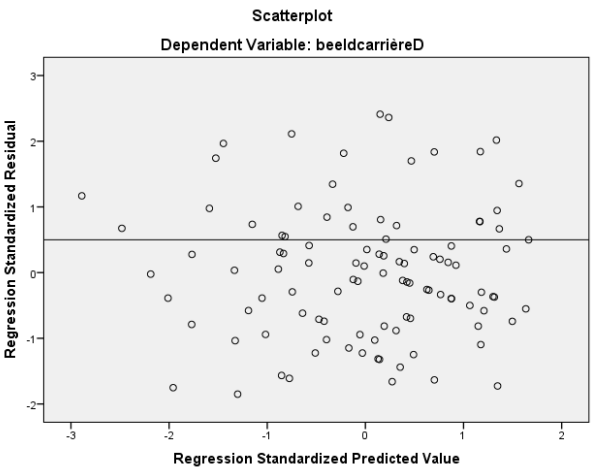

Durbin-Watson

Positief eerste baan	**2.010**
Positief gehele carrière	**1.870**
Beeld carrière	**1.825**